

הארגון העולמי של בתי הכנסת והקהילות האורתודוקסיות
World Organization of Orthodox Communities and Synagogues
ההסתדרות הציונית העולמית World Zionist Organisation

איחוד בתי הכנסת
והקהילות בישראל
Union of Synagogues and Communities in Israel

"וְהָיָה בְּיָדֵי זֶדְדִשׁ בְּזוֹדְדֵשׁוֹ, וּבְיָדֵי שִׁשְׁתַּת בְּשִׁבְתוֹ" (ישעיהו פרק סו פסוק כג)

לוח דינים ומנהגים לעדות ישראל

מבוסס על לוח דינים ומנהגים בעריכת פרופ' יהודה איזנברג – הוצאת "היכל שלמה" ו"הארגון העולמי של בתי הכנסת"

תשרי תשפ"ו

23 בספטמבר – 21 באוקטובר 2025

המולד: יום שני 12:10 + 7 חלקים

זמן קידוש לבנה: מליל שישי (25.9.2025) עד ליל שני, י"ד בתשרי (5.10.2025)

נהוג שלא לברך במוצאי צום גדליה ולהמתין ולברך במוצאי כיפור

בדיעבד אם שכח יכול לברך בליל סוכות כל הלילה

תקופת תשרי: יום ג', ט"ו בתשרי (7.10.2025), שעה 9:00 בבוקר.

זמן קידוש לבנה לפי עדות המזרח: מליל שלישי, ח' בתשרי (15.9.2021) עד ליל ב', י"ד בחודש (5.10.2025).

המנהג לברך במוצאי כיפור. בדיעבד אפשר לברך בליל סוכות כל הלילה

ערב ראש השנה, יום שני, כ"ט באלול (22.9.2025)

נוהגים לקום באשמורת הבוקר, ולהרבות בסליחות הנקראות "זכור ברית". אָבֵל רשאי ללכת לבית הכנסת לסליחות. אחרי הסליחות אומרים תחנון, אפילו נמשכה אמירתם עד אור היום. בתפילת שחרית אין אומרים תחנון. אומרים למנצח. אין תוקעים בשופר. אחרי התפילה נוהגים להתיר נדרים על ידי בית דין של שלושה. מי שאינו מבין לשון הקודש יתיר נדריו בלשון שהוא מבין. אפשר להתיר נדרים עד ערב יום הכיפורים, וגם לאחר מכן. אישה יכולה למנות את בעלה להתיר את נדריה: יאמר לדיינים כי הוא מפר גם נדרי אשתו, ויתיר בלשון רבים: "שנדרנו" "נשבענו".

נותנים צדקה לעניים. יש נוהגים להשתטח על קברי צדיקים, לבקש מהקב"ה שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. יש נוהגים לצום עד חצות, ואין צריך לקבל תענית מבעוד יום. גם המשלימים את התענית לא יקראו במנחה "ויחל", לא יעלו הכהנים לדוכן, ושליח ציבור לא יאמר "או"א ברכנו", אבל היחיד אומר "עננו" במנחה. יש נוהגים להתפלל מנחה גדולה חצי שעה אחר חצות היום. מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד יום הדין. מכינים נרות ליום הראשון וגם ליום השני. יש להכין אש מערב החג, כדי להדליק ממנו את הנרות ביום השני.

א' דראש השנה, יום ג', א' בתשרי (23.9.2025)

מדליקים נר של יום טוב. אין מקדימים את ההדלקה כמו בערב שבת, אבל ראוי להדליק לפני שקיעת החמה, כדי לקבל החג מבעוד יום. אשה מברכת לפני ההדלקה - עובר לעשייתן - "להדליק נר של יום טוב" ו"שהחיינו". (ולא כמו בערב שבת, שמברכות אחר ההדלקה). איש או אשה המקדשת על הכוס לעצמה, אינם מברכים "שהחיינו" בהדלקה אלא בקידוש (ערוך השלחן רס"ג). יש שלא נהגו לברך על נר של יום טוב ("הליכות תימן" - בהסתמך על רמב"ם שלא מזכיר נר של יום טוב).

ערבית. אחות קטנה, ברכו. אחרי ברכו אין מפסיקים בדבור. "ופרוש", וחותרם: "הפורש סוכת שלום" וגו'. "תקעו בחודש". (לפי הגר"א אין אומרים "תקעו"). חצי קדיש: "לעילא לעילא מכל ברכתא", במקום "לעילא מן כל ברכתא". וכן בכל עשרת ימי תשובה. (הספרדים אינם כופלים בקדיש "לעילא לעילא", ובני עדת תימן אומרים כל השנה "לעילא לעילא"). תפילת שבע של ראש השנה, ומוסיפים: "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים", "המלך הקדוש" במקום "האל הקדוש".

טעה ואמר "האל הקדוש", ונזכר תוך כדי דיבור, יאמר מיד "המלך הקדוש". ולאחר כדי דיבור, או אם התחיל לומר "אתה בחרתנו", חוזר לראש התפילה. שכח ולא אמר "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים", ונזכר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" - אינו חוזר.

בתפילה: "יום תרועה" (טעה ואמר "זכרון תרועה" יצא). חותרם: "המברך את עמו ישראל בשלום" (הגר"א). בסוף "אלקי נצור" ובסוף הקדיש אומר בכל עשרת ימי התשובה: "עושה השלום".

יש נוהגים לומר בליל ראש השנה ובליל יום הכיפורים, "לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד) לפני קדיש תתקבל. קדיש תתקבל. עלינו, קדיש יתום. מנהג ספרדים ואשכנזים חסידים לומר גם בשבת ויום טוב ברכו-בתרא אחר קדיש יתום. אשכנזים אינם אומרים ברכו בתרא בשבת ויו"ט. "לדוד ה' אורי" (לנוהגים לאמרו במעריב). ויש שלא אומרים "לדוד" בליל וביום השבת. בארץ ישראל אין נוהגים לקדש על היין בבית הכנסת, ויש המקדשים כמנהג חוץ לארץ (או"ח רס"ט: המקדש בבי"כ מטעים את היין לקטן). מברכים איש את רעהו "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" וכו'.

בבית מקדש בסדר: יק"ז, יין (ברכת הגפן), קידוש (אשר בחר בנו, וחותרם: מקדש ישראל ויום הזכרון). זמן ("שהחיינו"). פרוסת "המוציא טובל בדבש, ונוהגים לאכול תפוח מתוק בדבש: מברך "בורא פרי העץ", טועם, ואומר "יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה" (אחרי שברך על התפוח מביא רימונים ותמרים, שלא תהיה בעיה של קדימה בברכות). אמרו חז"ל: "סימנא מילתא", הילכך יהא רגיל לאכול פירות וירקות שתשמם מורה על ברכה, ואומר לכל מין "יהי רצון" לפי שמו: תמרים - שייתמו שוואינו; רימון - שירבו זכויותינו כרימון; רוביא - שירבו

זכויותינו; סלקא - שיסתלקו שונאינו; כרתי - שיכרתו שונאינו; דגים - שנפרה ונרבה כדגים, ושלא תשלוט בנו עין רעה. נוהגים לאכול בשר מראש איל, זכר לאילוי של יצחק, ואומרים: "יהי רצון שתזכור לנו עקידת יצחק, ושנהיה לראש ולא לזנב". נמנעים מלאכול דברים מרים וחמוצים, ואין אוכלים אגוזים (אגוז בגימטריא "חט"). יש הנזהרים מלאכול ענבים בראש השנה (הגר"א). ראוי לא לאכול בשר שמן ודברים הגורמים לטומאה. מנהג יפה ללמוד משניות מסכת ראש השנה. שיר המעלות, ברכת המזון. ראוי לברך על הכוס. "יעלה ויבוא". (סיים "כי אל מלך" אף שאין אומרים כך בשאר הימים, בשם "מטה אפרים"). הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה. מגדול, וכו'.

שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון, אם נזכר לפני שסיים את הברכה אומר במקום שנזכר, ואם נזכר אחרי שאמר "ה'", מסיים "בונה ברחמי ירושלים אמן", ואומר "ברוך אתה ה'... אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל באהבה לאות ברית ולזכרון את יום הזכרון הזה". נזכר לאחר שהתחיל ברכה רביעית ("הטוב והמטיב"), אינו חוזר.

שחרית. משכימים לבית הכנסת. ברכות השחר, קרבנות, שיר היחוד, שיר הכבוד, שיר של יום: "למנצח על הגתית" (תהילים פא). אין אומרים לפני פרשת התמיד "יהי רצון שתרחם עלינו ותמחול לנו", ואין אומרים אחריה "ובראשי חדשיכם". ברוב בתי הכנסת אומרים שיר של יום ושיר היחוד בסוף התפילה, ויש אומרים לפני קריאת התורה.

העובר לפני התיבה בפסוקי דזמרה מסיים "והנורא בנוראותיך", ושליח ציבור מתחיל: "המלך", "שוכן עד" וכו' והקהל אומר אתו בלחש. בכל עשרת ימי התשובה נוהגים לומר בשחרית קודם "ברכו" "שיר המעלות ממעמקים", ולדעת הגר"א אין אומרים. ברכת "יוצר אור" יאמר הקהל עם הש"ץ (אין עונים "אמן" אחרי "ובורא את הכל", מפני שאינה סיום הברכה). בבתי כנסת רבים אין אומרים פיוטי יוצר (הגר"א), אבל אומרים חלק מפיוטי הקדושה בחזרת הש"ץ. מתחילים את הקדושה כרגיל: "נקדישך" או "נקדש". "ברכת כהנים": אם יש שני כהנים או יותר, אחד מהקהל מכריז "כהנים", והקהל עונה: "עם קדושיך". הכהנים פותחים ב"ברוך אתה" וכו'. [כיוון שחליצת הנעלים של הכהנים היא לצורך מצווה, הורה הרב קוק שחולצים נעל ימנית תחילה]. אם אין כהן, אומר החזן "אלוהינו ואלוהי אבותינו ברכנו" וכו'. מנהג בני אשכנז בחול"ל ונוסח ספרד בארץ שהחזן אומר בלחש את ברכנו, ומילת כהנים בקול. (רמ"א קכ"ב סק"ח, סק"ג).

בחזרת הש"ץ, הקהל אומר בקול פסוקי "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים". למנהג האשכנזים אין אומרים "זכרנו" ולא "מי כמוך". למנהג הגר"א גם לא "וכתוב", ו"בספר חיים". פותחים הארון ואומרים "אבינו מלכנו". יש שמדלגים על הפסוק הראשון: "אבינו מלכנו חטאנו לפניך", ועל הפסוקים שמזכר בהם חטא. קדיש תתקבל, "אין כמוך", "אב הרחמים". [מנהג ספרד כנוסח האר"י: אחר קדיש תתקבל, שיר של יום שלישי: תהילים פ"ב, "לדוד ה' אורי", "אתה הראית לדעת"]. מנהג החסידים בכל השבתות והמועדים, להקדים שיר של יום לשחרית, וכן למזמור "לדוד ה' אורי וישעי". והפרושים בירושלים לא נהגו כן.

פתיחת הארון: "יהי בנסוע הארון", 3 פעמים י"ג מדות ותפילת רבש"ע, ושלוש פעמים "ואני תפילתי". "ברוך שמייה". מוציאים שני ספרי תורה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא" וכו'. (מנהג ספרדים, ויש מאשכנזים חסידים, להגביה את ספר התורה לפני הקריאה). בספר ראשון קורא לחמשה אנשים לפי הסדר: כהן, לוי ושלושה מישראל בפרשת וירא (בראשית כא,א): "וה' פקד את שרה" עד "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים". מוסיפים בברכת "מי שברך" לעולים בתורה: "ויכתבהו ויחתמוהו לחיים טובים בזה יום הדין", או "ויכתבם ויחתמם..." או "ויכתבה ויחתמה..." בסוף הקריאה בספר ראשון מניחים לידו ספר שני ואומרים חצי קדיש. מגביהים ספר ראשון וגוללים. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס (במדבר כט, א): "ובחדש השביעי". מגביהים וגוללים, ומפטירים בשמואל-א, א: "ויהי איש אחד" עד ב, י "וירם קרן משיחו". ברכות ההפטרה. בכל שבתות השנה והמועדים אומרים תפילה לשלום המדינה ולשלום חיילי צה"ל.

אם יש ברית מילה בבית הכנסת או בקרבנו - מלים אחרי קריאת התורה. אם מקום הברית רחוק מבית הכנסת, מלים אחר התפילה. כהנים המקדשים לפני התקיעות יקפידו שלא לשתות רביעית יין. המקדשים לפני תקיעות יקפידו שלא לאכול יותר מכביצה. **תקיעת שופר.** לפני התקיעות אומרים שבע פעמים מזמור "למנצח לבני קורח", והפסוקים: מן המיצר, קולי שמעת, ראש דברך, ערוב עבדך, שש אנכי, טוב טעם, נדבות פי (ראשי תיבות: קרע שטן). התוקע מוסיף עלה אלהים בתרועה ומברך "לשמע קול שופר" ו"שהחיינו", מכוון להוציא הציבור בברכות ובתקיעות, והקהל מכוון לצאת. אין לענות "ברוך הוא וברוך שמו" בברכות, שלא להפסיק. אם דיבר בין ברכות לתקיעות שלא מעניין התקיעות, חוזר ומברך. אם דיבר שלא מעניין התקיעות והתפילה מתחילת התקיעות דמוישוב עד סוף תקיעות דמעומד, אינו צריך חוזר ומברך.

תוקעים 3 פעמים תשר"ת (=תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה)

3 פעמים תש"ת (=תקיעה, שברים, תקיעה)

ו-3 פעמים תר"ת (=תקיעה, תרועה, תקיעה)

"תקיעה" - קול ישר ופשוט בלי שום שבר.

"שברים" - 3 שברים.

"תרועה" - 9 קולות רצופים.

נהגו שהרב, או הבקי בהלכות תקיעות, מקריא לתוקע ומשגיח שיתקע כהלכה. בסה"כ תוקעים שלושים קולות, וסימן לדבר: "יום תרועה יהיה לכם", "היה" בגימטרייה 30. תקיעות אלו נקראות "תקיעות דמיושב", מפני שמותר לשומעם בישיבה, אם כי נהגו לעמוד גם בהם. התקיעות בתפילת מוסף נקראות "תקיעות דמעומד" כי יש לשומעם בעמידה. בתקיעות דמיושב יש לתקוע שברים-תרועה בנשימה אחת, ובתקיעות דמעומד - בשתי נשימות. ראוי שלא לומר "יהי רצון" המודפס במחזורים בין סדר התקיעות. התחלף התוקע במהלך התקיעות, אם השני שמע את ברכות הראשון, אינו צריך לחזור ולברך.

בסוף תקיעות דמיושב אומר הש"ץ והקהל אחרי הפסוקים: "אשרי העם יודעי תרועה", "בשמך יגילון כל היום", "כי תפארת", "אשרי", "הללו", "לדוד מזמור". יש נוהגים לומר בר"ה "מזמור לדוד" (מטה אפרים והאדר"ת), ומחזירים ספרי התורה לארון הקודש.

מוסף. ראוי להתחיל מוסף לפני שהגיעה זמנה של מנחה גדולה, (שהוא שש וחצי שעות של היום) (רפ"ו). הש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש. בתפילת "מפני חטאינו" יש לומר "ואת מוספי יום הזכרון". אמר "את מוסף" - אם נזכר קודם חתימת הברכה, חוזר לעניין ואומר "ואת מוספי", סיים - אינו חוזר. ספרדים ואשכנזים חסידים תוקעים גם בתפילת לחש. ב"עלינו" שבחזרת הש"ץ, כורעים כשהש"ץ אומר: "ואנחנו כורעים", והקהל אומר בלחש: "ואנחנו כורעים". אם רצפת בית הכנסת אבן - פורסים מטפחת על הארץ כנגד הפנים שלא להשתחוות על רצפת אבן. "היה עם פיפיות". "אוחילה לאל". בסוף מלכויות ובסוף זיכרונות ושופרות תוקעים פעם אחת: תשר"ת, תש"ת, תר"ת, - ס"ה 10 קולות בכל פעם. בתקיעות אלו תוקעים שברים-תרועה בשתי נשימות, שיהא הפסק קל ולא הפסק גמור. אם יש כהנים - אומרים "ותערב". מסיימים "שאותך לבדך בראה נעבוד", או "המחזיר שכינתו לציון".

אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים לאחר קדיש תתקבל 3 פעמים תשר"ת, 3 תש"ת, 3 תר"ת, כמו בתקיעות דמיושב, ס"ה 30 קולות. חסידים התוקעים בתפילת לחש, משלימים 10 קולות לפני תתקבל. עלינו, קדיש. לדוד ה' אורי (אם לא אמרוהו לפני קריאת התורה).

אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים כאן 10 קולות ותקיעה גדולה, להשלים ל- 100 קולות. אדון עולם.

סיכום סדר התקיעות		
אשכנזים	ספרדים ואשכנזים חסידים	
30	30	תקיעות דמיושב
	30	בתפילת לחש
30	30	בחזרת הש"ץ
	10	לפני קדיש תתקבל
30		אחרי קדיש תתקבל
10		בסוף התפילה

התקיעות שלאחר התפילה אינן מעכבות אם כוון כהלכה בתקיעות שבתפילה. מי שנאנס ולא שמע תקיעות ראשונות, יכול לצאת בתקיעות אלו, וחייב לברך לעצמו "לשמע קול שופר" ו"שהחיינו". שיר של יום (תהלים פ"א, אם לא אמרוהו קודם התפילה), לדוד ה' אורי, אדון עולם. נשים אשכנזיות שלא שמעו קול שופר בבית הכנסת, מברכות לעצמן "לשמע קול שופר" ושומעות 30 תקיעות. אישה יכולה לתקוע לעצמה ולחברתה.

אם בסיום תפילת מוסף הגיע זמן מנחה גדולה (חצי שעה אחרי חצות) מנהג הגר"א להתפלל מנחה, ולא לומר "אבינו מלכנו". בקידושא רבא של ראש השנה אומר לפני הברכה "וידבר משה", כמו בשלוש רגלים. מי שנאנס ולא קידש בערב, יקדש ביום, ואחרי ברכת פרי הגפן (או ברכת המוציא) יברך "אשר בחר בנו מכל עם" וכו' וחותרם "מקדש ישראל ויום הזיכרון" ו"שהחיינו". אין לישון ביום ראש השנה. טוב ללכת לבית הכנסת ללמוד ולומר מזמורי תהלים. אנשי מעשה נוהגים לסיים תהלים בכל אחד מימי ראש השנה. (שתי פעמים 150 פרקי התהלים עולים למספר שלוש מאות, כמנין "כפר").

מנחה. אשרי ובא לציון. חצי קדיש, שמונה עשרה כמו בשחרית, אבינו מלכנו (למנהג הגר"א, אם מתפללים מנחה סמוך למוסף, אין אומרים אבינו מלכנו), קדיש תתקבל, עלינו, לדוד ה' אורי (אם נוהגים לאומרו במנחה).

תשליך. אחרי מנחה, לפני השקיעה, נוהגים ללכת לים או למקור מים ואומרים פסוקים: "מי א-ל כמוך" עד "ותשליך במצולות ים כל חטאתם". סדר זה נקרא "תשליך" ויש מהדרים לאומרו במקום שיש דגים. מוסיפים מזמורי תהלים ותפילות מענייני היום. לדעת הגר"א אין לומר "תשליך". יש שאומרים "תשליך" לפני יום הכיפורים ביום י"ג מדות. ביצים שנולדו, וחלב שנחלב ביום ראשון של ראש השנה, אסורים באכילה עד מוצאי יום ב'. אין להכין אוכל מיום א' ליום ב' של ראש השנה.

יום שני של ראש השנה, יום ד', ב' בתשרי (24.9.2025)

ערבית. כמו בלילה ראשון. מדליקים נרות ומתחילים בהכנות לחג אחרי צאת הכוכבים, כדי לא להכין ביום הראשון ליום השני. בהדלקת הנר ובקידוש מברכים "שהחיינו", ואם יש בגד או פרי חדש - מכונן גם עליהם. קידוש לפי סדר יק"ז (יין, קידוש, זמן). אוכלים מאכלים לסימן טוב כמו בלילה ראשון.

שחרית. כאתמול. שיר היחוד ושיר הכבוד, שיר של יום: תהלים פ"א. ברוב בתי הכנסת הפיוט "לא-ל עורך דין" נדחה לתפילת מוסף. "אבינו מלכנו". מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות ותפילת רבש"ע וכו'. בספר אחד קוראים לחמשה אנשים בפרשת וירא את פרשת העקידה, חצי קדיש. בספר שני קוראים במפטיר בפרשת פנחס במדבר כ"ט, א: "ובחדש השביעי". מגביהים וגוללים, ומפטירים בירמיהו ל"א, א: "כה אמר ה' מצא חן במדבר" עד ל"א, י"ט: "רחם ארחמנו נאם ה'". סדר התקיעות - כיום א' של ראש השנה. התוקע מברך "שהחיינו" על בגד חדש. **מוסף.** כאתמול. הש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש, בתפילה אומר "ואת מוספי יום הזכרון" (ואם אמר "ואת מוסף" ביום ב' של ראש השנה, אינו חוזר). בחזרת הש"ץ אומר עד "מחיה המתים" ומתחילים בפיוט "לא-ל עורך דין" ונתנה תוקף". מי שנאנס ולא קידש - דינו כיום א' של ראש השנה.

מנחה. אומרים "אבינו מלכנו". (למנהג הגר"א, אם מתפללים מנחה סמוך למוסף אין אומרים אבינו מלכנו). **מוצאי יום טוב** (ליל ה'). ערבית, "אתה חוננתנו", "המלך המשפט" במקום "מלך אוהב צדקה ומשפט" (טעה אינו חוזר), ברכו בתרא, "לדוד ה' אורי" אם לא אמרוהו במנחה. הבדלה, ברכת הגפן ו"המבדיל". יש האומרים בעשרת ימי תשובה בברכת המזון "הרחמן הוא יחדש עלינו...". ראוי לכל אדם לפשפש במעשיו בעשרת ימי תשובה ולהחמיר בדברים שהיה מקל בהם במשך השנה.

צום גדליה, יום ה', ג' בתשרי (25.9.2025)

תענית. (בלשון הכתוב: "צום השביעי"). אם התנה קודם השינה, רשאי לאכול לפני עלות השחר (4:59 בישראל). משכימים לסליחות עד יום הכיפורים.

בשחרית אומר הש"ץ "עננו" בברכה מיוחדת בין ברכת "גואל" ל"רופא". עדת בני תימן נוהגים לומר "עננו" בברכת שומע תפילה בכל צום גם בתפילת ערבית, אף על פי שאוכלים ושותים כל הלילה.

שכח "עננו", וזכר לפני שאמר "ה'" בברכת רפאנו, חוזר ואומר "עננו", וחותרם: "ברוך אתה ה' העונה לעמו ישראל בעת צרה", וחוזר לברכת רפאנו. לא נזכר עד אחרי שאמר "ה'" - יאמר "עננו" בברכת "שומע תפילה", וחותרם: "ברוך אתה ה' שומע תפילה". שכח גם שם, יאמר אחרי "המברך את עמו ישראל בשלום" ואינו חותרם. סיים תפילתו - אינו חוזר.

מוסיפים "אבינו מלכנו" בשחרית ובמנחה בכל עשרת ימי תשובה, חוץ משבת וערב שבת במנחה. גם היחיד אומר בתפילתו "אבינו מלכנו". נוסח ספרד מקדימים תחנון לאבינו מלכנו.

תחנון והוצאת הספר: י"ג מדות ותפילת "ריבונו של עולם" של ראש השנה, קוראים שלושה בפרשת כי-תשא: "ויחל". מי שאינו מתענה אינו עולה לתורה בשחרית ובמנחה, וראוי שלא יקרא בתורה. (יש מנהג שהקהל אומר בקול רם לפני הקורא שלשה פסוקים: "שוב מחרון אפך"; י"ג מדות; "וסלחת לעוננו"). מנהג החסידים להקדים את "אשרי" ו"ובא לציון" להחזרת ספר התורה. חצי קדיש, אשרי, למנצח, ובא לציון, קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום, "אין כאלוקינו" ופטום הקטורת. קדיש דרבנן. לדוד ה' אורי (יש שמחליפים הסדר: "לדוד" מיד אחרי שיר של יום).

מנחה. יש מתענים שנהגים להתעטף בטלית ולהניח תפילין במנחה של תענית צבור. אשרי, חצי קדיש, "ויחל" כמו בשחרית, (אם יש שבעה מתענים. (בשעת הדחק די שהעולים לתורה צמים - ערה"ש), העולה שלישי מפטיר בישיהו נ"ה, ו' דרשו ה' בהמצאו", עד נ"ו, ח': "אקבץ עליו לנקבציו". בברכת הפטרה מסיים ב"מגן דוד". לפני שמונה עשרה: חצי קדיש. בשמונה עשרה אומר היחיד המתענה "עננו" בברכת "שומע תפילה". שכח - אם נזכר לפני שאמר "ה" - יאמר שם, סיים "שומע תפילה" - אינו חוזר. הש"ץ אומר "עננו" בין ברכת "גואל" ל"רפאנו" ואם שכח - עיין דינו בשחרית. ברכת כהנים. כהן שאינו מתענה אינו עולה לדוכן אם יש כהן המתענה. ברכת כהנים בחצי שעה האחרונה של היום, ויש מקילים מפלג המנחה (שעה ורבע לפני שקיעה - בשעה 17:40 בישראל). "שים שלום" (במקום "שלום רב"), "אבינו מלכנו", תחנון, "עלינו". סוף הצום 18 דקות אחרי שקיעה - בשעה 18:55 בישראל.

יום ו', ד' בתשרי (26.9.2025)

סליחות עשרת ימי תשובה. בשחרית "אבינו מלכנו", תחנון, חצי קדיש, "אשרי", "למנצח", "ובא לציון", קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו", קדיש דרבנן, "לדוד ה' אורי". יש נוהגים שלא להתחתן בימים אלה, שלא לערב שמחה באימת הדין (טעמי המנהגים). משתטחים על קברות צדיקים, ומתפללים להקב"ה בזכותם לסליחה ומחילה. יש שמתענים בעשרת ימי תשובה ואין משלימים. **מנחה** אין אומרים "אבינו מלכנו".

שבת שובה, פרשת וילך, ה' בתשרי (27.9.2025)

הדלקת נר שבת וברכת "להדליק נר של שבת". אישה מקבלת שבת בהדלקה, ומברכת אחריה. לכן ראוי שתתפלל מנחה תחילה. אם יש צורך גדול, יכולה להתנות שאינה מקבלת שבת בהדלקת הנרות. איש המדליק נר שבת מקבל עליו קדושת שבת עם הציבור. ספרדים וחסידים אומרים "שיר השירים" ומזמור "הודו... גאולי ה'" (תהלים ק"ז) לפני מנחה. "לכו נרננה", "לכה דודי", "מזמור שיר ליום השבת". חסידים אומרים "כגוונא" לפני "ברכו".

ערבית. "ופרוש", "ושמרו". הנוהגים כג"א אין אומרים "ושמרו". תפילה של שבת, ואומר "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "וכתוב", "בספר חיים". שכח לומר אחד מהם - ראה דינו ביום א' דראש השנה. הקהל אומר עם הש"ץ "ויכולו" (ויאמרו לפחות שנים, משום שזו עדות) וכן בכל שבת. ברכת מעין שבע. ב"מגן אבות" אומר "המלך הקדוש". נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'", אינו חוזר. יש נוהגים שאחרי שהקהל אומר "מגן אבות" הש"ץ חוזר ואומר בקול רם (עין מ"ב רסח, כב). (עדת בני תימן אומרים בכל שבתות השנה "המלך הקדוש"). "אלוהינו ואלוהי אבותינו רצה במנוחתנו", קדיש תתקבל (עושה השלום), "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לאלה הנוהגים), אדון עולם. "הרחמן של שבת, "מגדול ישועות", "עושה השלום במרומיו", וכו'.

שחרית של שבת, עם הוספת עשרת ימי תשובה. קוראים לשבעה אנשים בפרשת וילך. אין קטן עולה למפטיר. הפטרה בהושע י"ד, ב' "שובה ישראל" עד סוף הספר, ומוסיפים מיואל ב', ט"ו "תקעו שופר בציון" עד סוף הפרק "ולא יבושו עמי לעולם". בנוסח ספרד מוסיפים "מי אל כמוך". "קיום פורקן", "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", חצי קדיש, תפילת מוסף. קידוש. **מנחה.** קוראים לשלושה בפרשת האזינו. בתפילה: "שים שלום", "צדקתך צדק", קדיש תתקבל, "עלינו". אין אומרים פרקי אבות ו"ברכי נפשי". דרשה לתשובה.

מוצאי שבת, ו' בתשרי. מאחרים תפילת ערבית לזמן הכתוב בלוח, להוסיף מחול על הקודש. בבתי כנסת רבים שרים לפני תפילת מעריב כדי ללוות את שבת מלכתא בשמחה ושיר. יש נוהגים לשיר "למנצח בנגינות מזמור שיר" (תהלים ס"ז) ומוסיפים מזמור "לדוד ברוך ה' צורי" (תהלים קמ"ד). יש מוסיפים "אשרי תמימי דרך" ופרקי שיר המעלות, כל מקום כמנהגו. **ערבית.** "והוא רחום", ברכו. חצי קדיש. בתפילה: "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "אתה חוננתנו", "המלך המשפט", "וכתוב", "בספר". אשכנזים אין אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש". קדיש תתקבל, "ויתן לך" (יש נוהגים לומר "ויתן לך" בבית). עלינו, קדיש יתום, ברכו בתרא, "לדוד ה' אורי" לפי המנהג. הבדלה: הגפן, בשמים, נר, המבדיל. קידוש לבנה כהג"א, ולפי הרמ"א אין לקדש עד מוצאי יום הכיפורים. יום א', ב', ג' - ו', ז', ח' בתשרי - דינם כמו ביום ו' ד' בתשרי.

ערב יום הכיפורים. יום ד', ט' בתשרי (1.10.2025)

"כפרות" באשמורת הבוקר (כל עשרת ימי תשובה הם זמן כפרות). יש שנהגו לתת לעניים את תמורת הכפרות, ויש שנהגו לעשות כפרות על כסף המיועד לצדקה. סליחות בקצרה. בשחרית אין אומרים "מזמור לתודה" (רוב הספרדים אומרים), לא אבינו מלכנו, לא תחנון ולא למנצח. מצווה להרבות בסעודה, ואסור להתענות אפילו תענית חלום, ואפילו עד הסעודה המפסקת אסור. מצווה לטבול במקווה לכבוד יום הדין, ואפילו צעירים שהם בני מצווה ראוי להם לטבול. אבל בתוך שבעה טובל לפני שקיעת החמה, אפילו במים חמים, שיום הכיפורים מבטל גזירת שבעה.

מנחה. מקדימים להתפלל מנחה כדי להספיק לאכול אחריה סעודה מפסקת. בסוף תפילת י"ח בלחש, לפני "אלוקי נצור", אומר היחיד "היו לרצון", וידוי ו"על חטא". בחזרת הש"ץ אין וידוי ו"על חטא". אין אומרים "אבינו מלכנו". אין אוכלים בסעודה המפסקת מאכלים שמנים, מעלי ליחה או מתובלים. המלצת רופאים לא להרבות באכילה, להימנע ממאכלים חריפים ומלוחים, ולהרבות בשתייה. מסיימים את הסעודה מבעוד יום, לפני זמן הדלקת הנרות, כדי להוסיף מחול על הקודש. לפני ברכת המזון אומרים "שיר המעלות" ולא "על נהרות בבל" (וכן בראש חודש ובערב שבת וערב יום טוב אחרי חצות). הקדים לגמור הסעודה, יכול להתנות במפורש שיאכל. פורסים מפות על השולחנות ומדליקים נרות הדולקים 24 שעות. (נוהגים שכל נשוי מדליק נר חיים בשבילו, ונר נשמה להורים ולקרובים). מדליקים נרות של יום כיפור, ומברכים "להדליק נר של יום הכיפורים" ו"שהחיינו". איש או אישה המתפללים בבית הכנסת, לא יברכו "שהחיינו" בהדלקה כי אם בבית הכנסת עם הציבור. מברכים את הבנים והבנות באריכות ימים, ושיקיימו תורה ומצוות. מפיסים איש את רעהו ומברכים בחתימה טובה. אל יהא אדם סרבן להתפייס, וימחל לחברו המבקש מחילה. החייב לחברו ממון, יקבל בלבו לשלם לו, שלא יעכב התשובה. אנשי ירושלים נוהגים ללבוש בגדים לבנים ולהתעטף בטלית בבית. חולצים את הנעלים, והולכים לבית-הכנסת. הצום מתחיל בירושלים 17:53. במקומות אחרים לפי זמן כניסת השבת (20-30 דקות לפני השקיעה).

יום הכפורים, יום ה', י' בתשרי (2.10.2025)

כל נדרי - מתעטפים בטלית מבעוד יום. "תפילה זכה". יש להקדים "כל נדרי" לפני שקיעת החמה. מוציאים שני ספרי תורה ומוסרים אותם לשני זקנים או חשובי הקהל, והם עוטים את הש"ץ, ואומרים "על דעת המקום" שלוש פעמים. הש"ץ אומר "כל נדרי" שלוש פעמים בניגון המקובל, והקהל אומר בלחש. ואומר: "מיום כפורים שעבר עד יום כפורים זה, ומיום כפורים זה עד יום כפורים הבא עלינו לטובה". בכל פעם משלוש פעמים של "כל נדרי", ובפסוקי "ונסלח", מגביה הש"ץ את קולו. הש"ץ מברך בקול רם "שהחיינו", והקהל אומר עמו בלחש, ומסיים לפניו כדי לענות אמן. יש קהילות שאומרים "כל נדרי" בלילה ממש (לקוטי הרי"ק). הרב או גדול שבקהל אומר דברי התעוררות לתשובה.

ערבית. ברכו. בקריאת שמע אומרים יחד עם הש"ץ בקול רם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", וכן בק"ש של שחרית. "פרוש", "כי ביום הזה יכפר". לדעת הגר"א אין אומרים "כי ביום". חצי קדיש, תפילת יום הכיפורים. פותחים הארון, והש"ץ מתחיל "אלוהינו ואלוהי אבותינו יעלה תחנונו", פיוטים, סליחות, וידוי ו"על חטא". יש אומרים "לדוד מזמור". קדיש תקבל. "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לנוהגים במעריב). "אדון עולם", 4 פרקים ראשונים של תהלים, שיר היחוד ושיר הכבוד. יש אומרים את "שיר היחוד" בציבור פסוק בפסוק. יש נוהגים להיות ערים כל הלילה בבית הכנסת בלימוד תורה ואמירת תהלים, אם הדבר יקשה עליו להתענות ולהתפלל, אל יעשה כן.

שחרית. נטילת ידיים בשחרית ואחרי עשיית צרכים רק עד קשרי האצבעות. עיניים מותר לרחוץ רק בכדי להעביר לכלוך. משכימים לבית הכנסת, יש נוהגים לדלג על ברכת "שעשה לי כל צרכי" (לשיטת הגר"א מברכים בערב בעת נעילת הנעליים). שיר היחוד, שיר הכבוד. שיר של יום: "לדוד משכיל" (תהלים ל"ב), פסוקי דזמרה. "המלך" עד "ובמקהלות" אומר הקהל יחד עם הש"ץ, כמו בראש השנה. ברכת יוצר, כמו בראש השנה, "המאיר לארץ". בקריאת שמע, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בקול רם. תפילת לחש. חזרת הש"ץ, פיוטים כמנהג. קדושת נעריץ ונקדישך (או "כתר"), ברכת כהנים. (הכהנים חולצים גם נעלי גומי – ק"ח, מ"ב ס"ק י"ח). אומרים "אבינו מלכנו", קדיש תקבל, פסוקי "אין כמוך". במנהג ספרד שיר של יום (פ"א). מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות ותפילת "ריבונו של עולם", "שמע ישראל", "קדוש ונורא", "גדלו". באחד קוראים לששה בפרשת אחרי מות (ויקרא ט"ז), מתחילה עד "ויעש כאשר צוה ה' את משה". חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כ"ט, ז') "ובעשור לחודש השביעי" עד "ומנחתה ונסכיהם". ומפטרים בישיעה נ"ז, י"ד "ואמר סולו סולו" עד נ"ח, י"ד "כי פי ה' דיבר".

אם יש ברית מילה מלים אחר קריאת התורה, מברכים על הכוס, ונותנים לטעום לרך הנימול, וגם כשאומר "בדמיון חיי". אם מלים בבית היולדת, ולא עברו 7 יממות מלאות מזמן הלידה, והיא עדיין חלשה וזקוקה לאוכל ומותר לה לשתות יין, יכווין להוציאה בברכה, והיא תכונן לצאת, ותשתה היא. חולים וקטנים שאוכלים ביום הכיפורים אומרים בברכת המזון "יעלה ויבוא", ואם לא אמרו אינם חוזרים. **הזכרת נשמות.** נוהגים להזכיר נשמות חללי השואה, זה"ל והטור. הציבור אומרים "אל מלא רחמים", וביחידות "זכור". "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", "לדוד מזמור", חצי קדיש.

מוסף. ראוי להתחיל מוסף לפני שהגיע זמנה של מנחה גדולה, (שהוא שש וחצי שעות של היום) (רפ"ו). הש"ץ אומר "הנני", חצי קדיש. בחזרת הש"ץ כשאומר "עלינו", ובסדר העבודה ב"הכהנים" - כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם, כמו בראש השנה. סליחות, וידוי ו"על חטא", "ותערב", ברכת כהנים, קדיש תקבל. אין אומרים "אין כאלוהינו". שיר של יום (אם לא אמרו בהשכמה). רבים ממתפללי נוסח אשכנז מעדיפים את סדר העבודה של נוסח ספרד "אתה כוננת", שנכתב בלשון המשנה.

מנחה. אין אומרים אשרי ובא לציון. מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה בפרשת עריות (ויקרא י"ח, א') עד סופה, והשלישי מפטיר. אין אומרים חצי קדיש אחרי קריאת התורה. מפטירים בספר יונה, ומוסיפים שלושה פסוקים שבסוף מיכה "מי א-ל כמוך" עד הסוף. בברכת ההפטרה מסיים "מגן דוד", "יהללו", "לדוד מזמור", חצי קדיש. תפילה בלחש. בחזרת הש"ץ, לפני "זכור לנו ברית אבות", אומר הסליחה "א-ל נא רפא". אין הכהנים עולים לדוכן, והש"ץ אומר "אלוהינו ואלוהי אבותינו ברכנו בברכה", "שים שלום", "אבינו מלכנו", קדיש תקבל.

נעילה. זמנה כשהחמה בראש האילנות. אשרי ובא לציון, חצי קדיש. במקום "כתבנו" ו"כתוב", "ונכתב", אומר: "חתמנו", "וחתום", "ונחתם". פותחים הארון מחזרת הש"ץ ועד אחרי קדיש תקבל. אומרים 7 פעמים י"ג מדות בפיוטים: ומי יעמוד, מרובים צרכי עמך, ידך פשוט, זכור ברית אברהם, ה' ה', רחם נא. אלוהינו ואלוהי אבותינו סלח לנו. אפשר לומר ברכת כהנים עד 13 דקות אחרי שקיעה. מנהג הספרדים לומר את הסליחות אחרי חזרת הש"ץ, ואף אשכנזים רשאים לנהוג כך אם הזמן קצר. "אלוהינו ואלוהי אבותינו ברכנו בברכה" - אומר אפילו בלילה. אבינו מלכנו: "חתמנו" במקום "כתבנו". אומרים "שמע ישראל" פעם אחת, "ברוך שם כבוד" 3 פעמים, "ה' הוא האלוקים" 7 פעמים. קדיש תקבל. 21 דקות אחרי השקיעה (השקיעה בירושלים 18:28) נוהגים אנשי א"י לתקוע תקיעה אחת, ויש תוקעים תשר"ת (=תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה). אומרים "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". סוף הצום 33 דקות אחרי שקיעה. מותרים במלאכה, מדליקים ומבדילים.

מוצאי יום הכיפורים, י"א בתשרי

ערבית של חול, "אתה חוננתנו". אין אומרים "ויהי נועם" ו"אתה קדוש". קדיש תקבל. עלינו, קדיש יתום, ברכו בתרא, ויש נמנעים מלומר ברכו בתרא כמו בשבת ויום טוב, מאחר שהכל נמצאים בבית הכנסת בעת "ברכו" ראשון. "לדוד ה' אורי", קדוש לבנה. הבדלה: יין, נר, הבדלה. ברכת "מאורי האש" מברך על נר ששבת: שדלק מערב יום כיפור, או שהודלק ממנו. מי שלא ברך בבוקר "שעשה לי כל צרכי" - מברך כאשר נועל נעליו (הגר"א). נוהגים להתחיל מיד בבניין הסוכה. מנהג ירושלים שחסידים וספרדים אומרים "שיר למעלות אשא עיני" לפני "עלינו".

יום שישי, י"א בתשרי (3.10.2025). נוהגים להשכים לבית הכנסת. עד אחרי אסרו חג אין אומרים תחנון, ולא "יהי רצון" שאחר קריאת התורה. יש שאין אומרים תחנון עד ראש חודש מרחשוון. בימים שבין יום הכיפורים לסוכות אין מתענים, מלבד חתן ביום חופתו.

שבת פרשת האזינו, י"ב בתשרי (4.10.2025)

קוראים לשבעה אנשים לפי הסדר: הזיו לך, (האזינו, זכור, ירכיבוהו, יורא, לו חכמו, כי אשא) והשביעי מן "ויבוא משה" עד סוף הפרשה (אפשר לחלק לשני קרואים רק את העלייה לשביעי) ומפטירים "וידבר דוד" (שמואל ב' כ"ב, כל הפרק). אין אומרים "אב הרחמים". **במנחה.** קוראים שלושה בפרשת וזאת הברכה. אין אומרים "צדקתך צדק" ולא "ברכי נפשי". **ערבית.** אשכנזים אין אומרים "ויהי נועם", ו"אתה קדוש".

ערב סוכות, יום שני, י"ד בתשרי (6.10.2025)

אין אומרים "יהי רצון" שאחר קריאת התורה. יש האומרים "למנצח... יענך", ויש שאין אומרים (יעב"ץ). מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד החג. יש מחמירים שלא לאכול פת אחרי חצות היום. אחרי השעה התשיעית אסור לאכול מיני מזונות, כדי שיאכל סעודת יום טוב בסוכה לתאבון. סעודת נישואין שבערב יום טוב, נוהגים להקדימה לפני חצות.

בבניית הסוכה יש להקפיד שהדפנות לא יתנופפו ברוח. ראוי להניח לרוחב הקירות מוטות במרחק פחות מ- 23 ס"מ זה מזה. יש להקפיד שלא יהיה רווח יותר מ- 23 ס"מ בין הדופן לקרקע. את הסכך יש לרכוש מבעליו, ואין להשתמש בסכך שנקטף ללא רשות בעליהם.

אוגדים את ארבעת המינים בסדר זה: אורך הלולב לפחות 32 ס"מ. מניח את הלולב כאשר שדרתו למעלה, 3 הדסים מימין הלולב ושתי ערבות משמאלו. צריך שיהיה הלולב גבוה מההדסים לפחות טפח - 8 ס"מ, וההדסים קצת גבוהים מן הערבות.

יום ראשון של סוכות, יום שלישי, ט"ו בתשרי (7.10.2025)

בהדלקת הנר, האישה מברכת לפני ההדלקה (ככל יום טוב): "להדליק של יום טוב" וברכת "שהחיינו". המדליקות את הנר בליל יום טוב לפני קידוש, יכינו הפתילות והנר מבעוד יום, ויזהרו להעביר אש מנר דולק.

ערבית. "ופרוש", "וידבר משה", (הגר"א: אין אומרים "וידבר"). תפילת יו"ט. קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום, "לדוד ה' אורי" (לנוהגים כן). "אדון עולם" או "יגדל".

כשנכנס לסוכה אומר האושפיזין. בקידוש: ברכת הגפן, "אשר בחר בנו מכל עם", "לישב בסוכה". ברכת "שהחיינו" (גם אם ברך בהדלקת הנר) וסימנו: "קס"ז" (יין, קידוש, סוכה, זמן). הנוהגים כמנהג הגר"א, מברכים אחרי לילה ראשון "לישב בסוכה" בכניסתם לסוכה. לדעת הרמב"ם יש לקדש ולברך "לישב בסוכה" מעומד (כדי שיברך "לישב בסוכה" סמוך לעשייתה), אף אם בכל השנה נוהג לשבת בשעת קידוש. לדעת הרא"ש מותר לקדש בישיבה. בברכת "לישב בסוכה" יש לכוון שציוונו ה' לישב בסוכה כדי לזכור ענני הכבוד שהקיפו את אבותינו ארבעים שנה במדבר בצאתם ממצרים. היוצאים בקידוש מפי אחר, יוצאים גם בברכת "לישב בסוכה" אם כוונו לצאת. אכילת כזית בסוכה בסעודת לילה ראשון היא חובה מן התורה (כמו מצה בליל א' של פסח), ואפילו ירדו גשמים חייב להמתין שעה או שעתיים שמא יפסקו (ובלבד שלא יצטער מרעב), כדי שיוכל לברך "לישב בסוכה" (מ"ב תרלט, לה. ויש אומרים שימתין עד חצות). אינו יכול לחכות, או שלא פסק הגשם, יאכל בסוכה כזית בלי לברך "לישב בסוכה", וימשיך סעודתו בבית.

בברכת המזון אומר "יעלה ויבוא". שכח ולא אמר, אם נזכר לפני סיום הברכה ולא אמר "ה'", אומר אלוהינו ואלוהי אבותינו יעלה ויבוא וכו' ובנה ירושלים, ואם נזכר אחרי שסיים הברכה, ואמר "ברוך אתה ה'", אומר ברכה נוספת: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל באהבה לששון ולשמחה את יום חג הסוכות הזה, ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים". ואם לא נזכר עד אחרי שהתחיל הברכה הרביעית "הטוב והמטיב", חוזר לראש הברכה הראשונה.

"הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב", ו"הרחמן הוא יקים לנו סוכת דוד הנופלת". "הרחמן" האחרון אומר כל שבעת ימי החג.

מצות עשה לגור בסוכה. "תשבו - כעין תדורו". ישנים בסוכה, אבל המצטער פטור. כל 7 ימים עושה סוכתו קבע וביתו ארעי. מותר לאכול אכילת ארעי מחוץ לסוכה, ויש מחמירים שלא לשתות ולא לאכול מחוץ לסוכה אפילו אכילת ארעי, אבל אין מברכים על אכילת ארעי "לישב בסוכה". יש נוהגים לברך "לישב בסוכה" על אכילת מזונות כביצה, או רביעית יין.

שחרית. תפילת יום טוב. נטלים לולב בימין ואתרוג בשמאל כשהוא מהופך - העוקץ למעלה. מברכים "אשר קדשנו... על נטילת לולב" ו"שהחיינו" (תרג"א, ה), הופכים את האתרוג שיהא הפיטם למעלה. מחזיקים האתרוג והלולב מחוברים, בלא דבר חוצץ ביניהם, מנענים בעמידה, כאשר העומד פניו למזרח. מנהג אשכנז: מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה. מנהג חסידים כנוסח האר"י: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה, מערב.

אסור לאכול לפני נטילת לולב. המהדרים מברכים על הלולב בסוכה, לפני שהולכים לבית הכנסת. אין ליטול לולב בזמן חזרת הש"ץ. הלל שלם.

זה סדר הנענועים בהלל: (המסומן בכוכב * - מנהג ספרדים ואשכנזים-חסידים).

הקהל עונה	החזן אומר
* הודו לה' כי טוב - ומנענע	* הודו לה' כי טוב - ומנענע
הודו לה' כי טוב - ומנענע	יאמר נא ישראל - ומנענע
הודו לה' כי טוב - ומנענע	יאמרו נא בית אהרן - ולא מנענע
הודו לה' כי טוב - ומנענע	יאמרו נא יראי ה' - ולא מנענע
* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע	* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע
* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע	* אנא ה' הושיעה נא - ומנענע
* הודו לה' כי טוב - ומנענע	* הודו לה' כי טוב - ומנענע
הודו לה' כי טוב - ומנענע	הודו לה' כי טוב - ומנענע

הושענות. ספרדים ואשכנזים חסידים נוהגים לומר הושענות אחרי הלל (לפני קדיש), ויש הנוהגים לומר הושענות אחרי מוסף. אחרי שהביאו ספר תורה לבימה מחזיק בידו הלולב והאתרוג, מקיף הבימה ואומר "הושענא", "למען אמיתך", "כהושעת". קדיש תתקבל, "אין כמוך", "אב הרחמים".

מוציאים שני ספרי תורה. י"ג מדות, "ריבונו של עולם" של ג' רגלים. באחד קוראים לחמשה אנשים בפרשת אמור (ויקרא כ"ב, כ"ו): "שור או כשב" עד סוף כ"ג "אל בני ישראל". (ביום טוב נוהגים שלא להוסיף על חמשה עולים). חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס במדבר כ"ט, י"ב: "ובחמשה עשר" עד "מנחתה ונסכה". מפטירים בזכריה י"ד "הנה יום בא". ברכות המפטיר. "יה אל", "אשרי", "לדוד מזמור", "ובנוחה יאמר", חצי קדיש.

מוסף של יום טוב. קדושת "נעריצך" (או "כתר"), "אדיר אדירנו", "ותערב", ברכת כהנים, "שים שלום". "הושענא למען אמיתך" (לאלה שלא אמרו בשחרית) כנ"ל. קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: למנצח בנגינות (תהלים ע"ו), "לדוד ה' אורי", "אדון עולם", שיר היחוד ושיר הכבוד (יש אומרים שיר היחוד ושיר הכבוד לפני התפילה). קידוש של יום טוב.

מנחה. "אשרי" "ובא לציון", חצי קדיש. תפילה של יום טוב. שלום רב. (ספרדים ואשכנזים-חסידים: שים שלום).

א' חול המועד, יום רביעי, ט"ז בתשרי (8.10.2025): מוצאי יום טוב (יום טוב שני בחו"ל)

ערבית. בבית מדרשו של מרן הגר"א קוק זצ"ל היה נוהג שלא לומר בחול המועד במעריב "והוא רחום" לפני ברכו. בשמונה עשרה: "אתה חוננתנו", "יעלה ויבוא". קדיש תתקבל.

שכח ולא אמר "יעלה ויבוא", אם נזכר לפני שאמר "ה" מברכת "המחזיר שכינתו לציון", אומרו שם. נזכר לאחר שאמר "ה", מסיים הברכה, ואומר "יעלה ויבוא" לפני מודים. נזכר לאחר שהתחיל "מודים", חוזר ל"רצה". נזכר אחרי שגמר תפילתו ועקר רגליו, חוזר לראש התפילה. והוא הדין אם הוא מסופק אם אמר, ו"א שבספק אינו חוזר. וכן הדין בתפילת שחרית ומנחה.

הבדלה של מוצאי יום טוב בסוכה, ומברכים: יין, הבדלה, לישוב בסוכה. יש שאין מברכים לישוב בסוכה על שתיית יין הבדלה שאינה קביעות, אלא מברך אחר כך על אכילת מזונות. ויש לכוון בברכה לפטור ישיבת סוכה כל הלילה. בברכת המזון אומר "יעלה ויבוא", "הרחמן הוא יקי לנו".

שכח יעלה ויבוא, ונזכר בגמר "בונה ירושלים", אם עוד לא אמר "ה" - אומרו שם. אם כבר אמר - מסיים הברכה ואומר: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן קדושים לעמו ישראל לששון ולשמחה, את יום חג הסוכות הזה" בלי חתימה. ואם כבר התחיל ברכת הטוב והמטיב - אינו חוזר.

בבתי כנסיות רבים בא"י נוהגים בכל לילי חול המועד לומר בצבור כל ט"ו שירי המעלות פסוק בפסוק בשירה ובזמרה, זכר לשמחת בית השואבה שבבית המקדש.

שחרית. אין מניחים תפילין בחול המועד. תפילה של חול. בשמונה עשרה אומר "יעלה ויבוא". שכח - עיין דינו בערבית. נטילת לולב בלי "שהחיינו". הלל שלם. נענועים כאתמול. הושענא: "אבן שתיה", "כהושעת". אָבֵל לא יקיף, ואם ניכר שאינו מקיף בגלל אבלותו - יקיף. קדיש תתקבל, מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה עולים ארבע פעמים: "וביום השני" בפרשת פנחס. חצי קדיש, "הללו", אשרי ובא לציון, חצי קדיש.

מוסף של יום טוב, "וביום השני". קדושה של חול. האומרים "כתר" מתחילים בכתר וממשיכים בשל חול. הושענא (לאילו שלא אמרו בשחרית): "אבן שתיה". קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום: (תהלים כ"ט) מזמור לדוד. אין כאלוקינו. לדוד ה' אורי. אדון עולם.

תיירים שדעתם לחזור לחוץ לארץ: ר' שמואל סלנט, רבה של ירושלים, הנהיג יום טוב לחומרה: אין עושים מלאכה, שומעים הבדלה מתושב א", ובמוסף אומר רק "וביום השני" (על פי חכ"צ). יש תיירים הנוהגים שאם יש מנין, מתפללים תפילת יום טוב בציבור, וראוי לעשותה בצנעה. לדעת משנה ברורה (תצ"ו, י"ג) יתפלל בביתו ובצנעה. לנוהגים יום טוב שני של גלויות, סדר התפילות וקריאת התורה כאתמול. מפטירים במלכים א ח', ב"כ"א.

ב' חול המועד, יום חמישי, י"ז בתשרי (9.10.2025).

תפילה כיום א' חול המועד, הושענא "אערוך שועי". וקוראים לד' אנשים "וביום השלישי", וכן במוסף "וביום השלישי", שיר של יום: "מזמור לאסף" (תהלים נ'). (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום השני"; ללוי "וביום השלישי"; לישראל "וביום הרביעי"; לרביעי "וביום השני ובוים השלישי"; בתפילת מוסף: "וביום השני... "וביום השלישי").

ג' חול המועד, יום שישי, י"ח בתשרי (10.10.2025).

תפילה כיום א' בחול המועד, הושענא "אל למושעות", וקוראים לד' אנשים "וביום הרביעי" ד' פעמים, וכן במוסף "וביום הרביעי". שיר של יום: תהלים צ"ד - חציו השני. (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום השלישי"; ללוי "וביום הרביעי"; לישראל "וביום החמישי"; לרביעי "וביום השלישי ובוים הרביעי"; בתפילת מוסף: "וביום השלישי... "וביום הרביעי").

ד' חול המועד, יום שבת קודש, י"ט בתשרי (11.10.2025).

הדלקת נר. **ערבית.** מתחילים "מזמור שיר ליום שבת", ואין אומרים פרקי "לכו נרננה". יש שמתחילים "מזמור...הבו לה". אומרים שני בתיים ראשונים מ"לכה דודי" ושניים האחרונים. התפילה כשבת ואומר "יעלה ויבוא". ויכלו, מגן אבות; קידוש של שבת בסוכה ומברכים "לישב בסוכה".

שחרית. תפילת שבת, "יעלה ויבוא", הלל שלם ואין נוטלים לולב. הושענא "אום נצורה", קדיש תתקבל. יש נוהגים לקרוא "קהלת" בצבור, ואם יש מגילה כשרה מברך הקורא "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". הקורא והשומעים יכונו לצאת. קדיש יתום, "אין כמוך", "אב הרחמים", מוציאים שני ספרי תורה, באחד קוראים לשבעה בפרשת כי תשא, שמות ל"ג, י"ב: "ויאמר משה אל ה' ראה" עד ל"ד, כ"ו: "בחלב אמו". חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום החמישי". מפטירים ביחזקאל ל"ח, י"ח "והיה ביום ההוא" עד ל"ט, ט"ז "וטהרו הארץ". בברכת הפטרה מזכירים שבת יום טוב, ומסיים: "מקדש השבת וישראל והזמנים". "יקום פורקן", "אשרי", "הללו", מוסף של יום טוב, ומזכיר גם של שבת, "וביום החמישי", ישמחו וכו'. קדושת נעריץ (או "כתר"), ברכת כהנים. הושענא (לאומרים במוסף): "אום נצורה", קדיש תתקבל, אין כאלוקינו, עלינו, שיר של יום: מזמור שיר ליום השבת.

(קריאת התורה בחו"ל: למפטיר בפרשת פנחס "וביום הרביעי"... "וביום החמישי").

מנחה. קוראים לשלושה בפרשת וזאת הברכה, תפילה של שבת, יעלה ויבוא. אין אומרים "צדקתך צדק", ואין אומרים פרקי אבות ולא "ברכי נפשי".

מוצש"ק. "אתה חוננתנו", יעלה ויבוא, קדיש תתקבל, אשכנזים אין אומרים "ויהי נועם". "ואתה קדוש", הבדלה של מוצ"ש בסוכה, ראה לעיל בא' בחול המועד.

ה' חול המועד, יום ראשון, כ' בתשרי (12.10.2025).

תפילה כיום א' בחול המועד. קוראים לארבעה אנשים "וביום השישי" 4 פעמים, וכן בתפילת מוסף "וביום השישי". הושענא: "אדון המושיע". שיר של יום: החלק הראשון של תהלים צ"ד, "א-ל נקמות" עד "מי יקום לי". (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום החמישי"; ללוי "וביום השישי"; לישראל "וביום השביעי"; לרביעי "וביום החמישי" "וביום השישי"; בתפילת מוסף, "וביום החמישי... "וביום השישי").

הושענא רבה, יום שני, כ"א בתשרי (11.10.2025).

יש נוהגים להיות ערים וללמוד כל הלילה. קוראים ספר "דברים" ופרקי תהלים, ויש האומרים ספר תהלים בשלמותו. יש נוהגים ללבוש בגדים לבנים, וטובלים לפני עלות השחר. משכימים לבית הכנסת.

מי שהיה ער כל הלילה ולא ישן כלל, אין צריך לברך "על נטילת ידיים", אינו אומר "אלוקי נשמה" ולא "המעביר שינה" עד "הגומל". אם עשה

צרכיו – יברך (מ"ב מ"ז, כ"ח). ברכת התורה – יש אומרים שיברך, וי"א שאין צריך לברך (מ"ב שם). ראוי שביקש מאחר להוציאו. אם ישן ביום שלפני כן – יברך.

שיר של יום: למנצח על הגתית (תהלים פ"א), שיר היחוד ושיר הכבוד. מזמור לתודה ומזמורים של שבת ויום טוב בנעימה של ימים נוראים. אין אומרים "נשמתי". שחרית של חול, טטילת לולב, הלל שלם ונענועים כבשאר ימי חול המועד. (הושענות, לנוהגים לאמרם אחרי שחרית, ראה סדרם במוסף). קדיש תתקבל. בהוצאת הספר אומרים י"ג מדות, "ריבונו של עולם" של ראש השנה, שמע ישראל וגו', קדוש ונורא שמו, גדלו, וקוראים לארבעה עולים בפרשת פנחס: "וביום השביעי" ארבע פעמים.

(קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום החמישי"; ללוי "וביום השישי"; לשלישי "ביום השביעי"; לרביעי "וביום השישי... וביום השביעי".)

מוסף של יום טוב: "וביום השביעי". חצי קדיש. קדושה של יום טוב, "אדיר אדירנו", ברכת כהנים. **הושענות** (לאומרים אחרי מוסף). מוציאים ספרי התורה שבארון ומסדרים אותם על הבימה, אומרים כל הושענות כסדר, ומקיפים את הבימה עם הלולב והאתרוג שבע פעמים, אחר כך מתחילים "תתנו". כשמגיעים ל"תענה אמונים" - מניחים הלולב והאתרוג, ולוקחים ה"הושענא" (חמשה בדי ערבה אגודים) ומתחילים "תענה". חובטים את הערבה ב"קול מבשר", או באמצע הקדיש, לפני "תתקבל", או אחרי הקדיש, הכל לפי המנהג. חובטים ה"הושענא" 5 פעמים בקרקע ואומרים "יהי רצון", "הושיעה את עמך". אין להשליך ערבות על ארון הקודש. ראוי לאוספם בדרך כבוד ולשורפם. יש המבערים בהם חמץ בערב פסח. קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", עלינו, שיר של יום: תהלים פ"א, למנצח על-הגתית לאסף, לדוד ה' אורי.

יושבים בסוכה ואוכלים בה עד לפנות ערב. קוראים את פרשת "וזאת הברכה" עד הסוף, כדי לסיים את התורה. לפנות ערב מפנים מהסוכה כלים הדרושים בבית ביום טוב, ונפרדים ביציאה מן הסוכה באמירת "יהי רצון". יוצאים בשמחה לבית הכנסת.

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום שלישי, כ"ב בתשרי (14.10.2025)

(בחו"ל: חג שמיני עצרת יושבים בסוכה אבל לא מברכים "לישב בסוכה". יש בזה מנהגים שונים, עי' שו"ע תרס"ח).

הדלקת הנר כבערב חג (ראה לעיל, ביום ראשון של ראש השנה, בברכת שהחיינו).

ערבית. "ופרוש", "יודבר משה", (הגר"א: אין אומרים). חצי קדיש, תפילת יום טוב, ומזכיר "את יום השמיני חג העצרת הזה" (או: "את יום שמיני עצרת החג הזה"). קדיש תתקבל. "אתה הראת", וכשמגיעים לפסוק "ויהי בנסוע הארון" פותחים הארון. אחרי שגמרו הפסוקים מוציאים את כל ספרי התורה, ומקיפים את הבימה 7 פעמים, בפסוקים "אנא ה' הושיעה נא". (בליל שמחת תורה אין אומרים "ונורא" אלא רק ביום). אחרי הקפה שביעית אומר הש"ץ "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו", "גדלו", "על הכל", וחוזרים ואומרים "הללו", "ובנוחה", ומחזירים הספרים לארון. [ויש נוהגים לקרוא בתורה לשלושה בפרשת "וזאת הברכה" גם בלילה. חצי קדיש]. עלינו, אדון עולם, **קידוש** של יום טוב בסימן: יק"ד (יין: הגפן, קידוש יום טוב, זמן: שהחיינו). אין לשבת בסוכה. [תיירים ואורחים שבאו לא", אפילו דעתם לחזור, אין יושבים בסוכה].

שחרית. תפילת יום טוב. הלל שלם, קדיש תתקבל. פסוקי "אתה הראית לדעת". הקפות כמו בערב. מחזירים כל הספרים לארון ומשאירים שלושה ספרים לקריאה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו". בספר אחד קוראים בפרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כפי הסדר. (יש נוהגים לקרוא גם "חתן מעונה" וקוראים לו "מעונה" עד "ויעל" - החיד"א). נהגו לחזור על פרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כמה פעמים, כדי שכל הציבור יעלה לתורה. לאחרון קוראים עם כל הנערים "ולאשר אמר ברוך מבנים". ברכת התורה עם הילדים, הקהל אומר "המלאך הגואל" לברך הילדים. הקורא אומר הפזמון "מרשות" לנבחר "חתן תורה" וקוראים לו "מעונה" עד הסוף. חזק. מניחים ספר שני, ומגביהים וגוללים ספר ראשון. ואומר הפזמון "מרשות" ל"חתן בראשית" וקורא מבראשית עד "ברא אלוקים לעשות". נוהגים שהקהל חוזר על כל פסוק של "ויהי ערב ויהי בוקר" ועל פרק "ויכולו". מניחים את הספר השלישי, חצי קדיש, מגביהים וגוללים ספר שני. בספר השלישי קוראים למפטיר "ביום השמיני". (אם יש רק שני ספרי תורה - מגביהים את השני וקוראים למפטיר בספר ראשון). מפטירים ביהושע א' ו"ויהי" עד סוף הפרק, ברכות הפטרה, הזכרת נשמות. תפילה לזכר חללי השואה, חללי צה"ל ונפגעי הטרור. "אב הרחמים", "אשרי", "הללו", מכניסים הספרים לארון, ומשאירים אותו פתוח לתפילת גשם. הש"ץ מתחיל: או"א "זכור אב" עד "לשובע ולא לרזון". סוגרים הארון, חצי קדיש. יש הנוהגים לומר תפילת גשם בחזרת הש"ץ. לפני מוסף אומר הש"ץ קדיש בנעימה מיוחדת, מכריזים "משיב הרוח ומוריד הגשם" כדי להזכיר למתפללים לומר כן בתפילת לחש. **במוסף** מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" (עד מוסף יום ראשון של פסח). ובבתי הכנסת שבהם אומרים פיוטי הגשם בחזרת הש"ץ, מכריזים לפני תפילת מוסף: "משיב הרוח".

שכח ולא אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם", אם נזכר קודם שסיים הברכה יאמר במקום שנזכר. סיים את הברכה ועדיין לא אמר "אתה קדוש" אומר שם "משיב הרוח ומוריד הגשם". התחיל לומר "אתה קדוש", חוזר לראש התפילה. ויש אומרים שאפילו עדיין לא התחיל "אתה קדוש" חוזר לראש התפילה. בארץ ישראל שכולם נוהגים לומר בימות החמה "מוריד הטל" אינו חוזר, כיון שהזכיר "טל".

בקדושה: "אדיר אדירנו", ותערב, ברכת כהנים, קדיש תתקבל. "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: (תהלים י"ב) "למנצח על השמינית". יש אומרים גם שיר היחוד ושיר הכבוד.

[בחו"ל יום זה הוא "שמיני עצרת" ואין נוהגים בו הקפות ושמחת תורה. יושבים בסוכה בהתאם למנהג, ואין מברכים לישב בסוכה. ערבית של יום טוב ומזכירים "את יום השמיני חג העצרת הזה". בהדלקת הנר ובקידוש – ברכת "שהחיינו". שחרית כנהוג ביום טוב. מוציאים שני ספרים וקוראים בספר הראשון 5 עולים בפרשת ראה (דברים י"ד-ט"ו) "עשר תעשר" עד סוף הפרשה. בספר שני קוראים למפטיר "ביום השמיני", ומפטירים במלכים א' ח', נ"א "ויהי ככלות שלמה" עד סוף הפרק. הש"ץ אומר פיוטים של גשם כנהוג. הקהל אומר משיב הרוח בתפילת מוסף בלחש, אחרי שהכריזו לפני התפילה.]

מנחה של יום טוב.

מוצאי יום טוב: ערבית, "משיב הרוח", "אתה חוננתנו", הבדלה של מוצאי יום טוב. נהגו לעשות הקפות שניות במוצאי החג.

אסרו חג, יום רביעי, כ"ג בתשרי (15.10.2025). בשחרית "למנצח... יענך" (יש שאין אומרים). ונוהגים להרבות קצת באכילה ושתייה, ואין מתענים.

[בחוץ-לארץ: שמחת תורה. תפילות של יום טוב וסדר ההקפות בערב וביום כנזכר לעיל וקריאת התורה כנהוג בשמחת תורה. אשכנזים אומרים פיוטי גשם עם החזן.]

שבת פרשת בראשית, כ"ו בתשרי (18.10.2025)

נר וערבית כנהוג. בשחרית קוראים 7 בפרשת השבוע, ומפטירים בישיעה מ"ב, ה' "כה אמר ה'" עד (מ"ג, י') "ואחרי לא יהיה". מותר להוסיף על שבעת הקראים אם יש צורך, אבל ראוי להימנע מלהרבות בקראים, משום ברכה לבטלה וטורח הציבור. אין מזכירים נשמות, ואין אומרים "אב הרחמים". מברכים חודש מרחשוון שחל ביום רביעי וביום חמישי (21-22.10.2025). יש לומר "החודש הבא עלינו לטובה" ולא "החודש הזה".

המולד: ליל רביעי אחר חצות – שעה 0:54 ו-8 חלקים.

במנחה קוראים בפרשת נח. אין אומרים "צדקתך צדק". מתחילים "ברכי נפשי".
מוצ"ש, "אתה חוננתנו", חצי קדיש, "ויהי נועם", "ואתה קדוש", "ויתן לך", הבדלה.
יום שלישי, כ"ט תשרי (21.10.2025), ערב ראש חודש. אין אומרים יום כפור קטן.

א' ראש חודש מרחשוון, יום רביעי ל' בתשרי (22.10.2025).

בערבית: "יעלה ויבוא". שכח – אינו חוזר. אחרי פרשת התמיד בשחרית אומר: "ובראשי חדשים".
שכח "יעלה ויבוא", ראה דינו ביום א' של חול המועד סוכות. אם נזכר לאחר מוסף שלא אמר בשחרית "יעלה ויבוא" אינו חוזר.
חצי הלל, קדיש תתקבל, מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה בפרשת פנחס (במדבר כ"ח): "וידבר ה' אל משה צא את בני ישראל" עד "ונסכו".
מנהג אשכנזים-פרושים בא"י כדעת הגר"א לקרוא לכהן עד "עולה תמיד", ללוי מ"את הכבש" עד "ניחוח לה", לשלישי חוזרים מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשים" עד "ונסכו". ספרדים ואשכנזים חסידים: לכהן מ"וידבר" עד "עולה תמיד", ללוי חוזר מ"ואמרת להם", עד "רביעית הוהין". לשלישי מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשים" עד "ונסכו".
חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון. מנהג החסידים להקדים את "אשרי" ו"ובא לציון" להחזרת ספר התורה. חולצים תפילין (ראוי שלא להפסיק בין קדיש לתפילת מוסף, ולכן אין מקפלים אותם), ומתפללים תפילת מוסף ראש חודש, קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום, ברכי נפשי, אין כאלוקינו.

בברכת המזון: "יעלה ויבוא". שכח - ראה יום א' חול המועד סוכות. נזכר לפני "הטוב והמטיב" אומר: ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר נתן ראשי חדשים לעמו ישראל לאות ברית ולזכרון.

נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בראש חודש. אסור להתענות בו, ומצווה להרבות בסעודה. יש נוהגים שלא להסתפר ולא ליטול ציפורנים בראש חודש (ספר חסידים).

לוח דינים ומנהגים לחודש תשרי כמנהג עדות מזרח

המולד: יום שני 12:10 + 7 חלקים
זמן ברכת הלבנה: מליל שלישי, ח' תשרי. עד ליל ב', י"ד בחודש.
המנהג לברך במוצאי כיפור. בדיעבד אפשר לברך בליל סוכות כל הלילה.
תקופת תשרי: יום ג' ט"ו בתשרי, שעה 9:00

ערב ראש השנה - יום שני, כ"ט באלול, מקדימים לקום לפני אשמורת הבוקר לומר סליחות כפי המנהג. הנוהגים לתקוע שופר בסליחות, מפסיקים לתקוע בער"ה. אין אומרים תחנון ואין נופלים על פניהם בער"ה בתפילה, אע"פ שנופלים על פניהם בסליחות. נוהגים להתיר נדרים וקללות אחר הסליחות, ויש הנוהגים אחר התפילה.

נוהגים להושיב כדיינים 3 ת"ח, או ת"ח ושניים מיראי ה' שבקהל, או 3 מיראי ה' שבקהל. הקהל עומד לפניהם, הש"ץ או אחד מהקהל קורא את הנוסח שבמחזור בקול רם, והשאר קוראים עמו בלחש. היושבים יענו כפי הנוסח שבמחזור.

נוהגים לעלות לקברי צדיקים. יש הנוהגים לצום יום שלם, ויש הנוהגים לצום חצי יום. מסתפרים, מתרחצים וטובלים, ומתכוננים בתשובה ומעשים טובים לקראת יום הדין.

יש להדליק בערב החג נר נשמה, שממנו ידליקו אש לבישול ולנרות בליל יום טוב השני, ולהכין נר נשמה נוסף שיודלק בליל יו"ט השני, שממנו ידליקו אש לבישול. יש להכין ולהדביק בערב החג את הנרות ליום השני. המשמשים בתפילות צפות, יכינו אותם בעיו"ט לליל יו"ט שני.

האשה מדליקה נר של יו"ט לפני השקיעה. ביו"ט מברכות הנשים "להדליק נר של יו"ט", כדי שתהא הברכה סמוכה להדלקה ולפניה. (ויש שנוהגות לברך אחר ההדלקה כמו בשבת, ולא ישנו ממנהגו). נהגו לברך "שהחיינו" בהדלקת הנר, כמו בכל יו"ט שאומרים בקידוש "שהחיינו", ויש שנהגו לא לברך "שהחיינו". אך איש המדליק נרות - לא יברך שהחיינו.

מנחה – ראוי להיזהר בתפילה זו, שהיא התפילה האחרונה של השנה.

א' דראש השנה - יום שלישי, א' בתשרי.

ערבית - מתחילים בפיוט "אחות קטנה", מזמור החג "למנצח על הגיתית לאסף" (תהילים פ"א). טוב לומר "לשם יחוד" לפני כל תפילה. ואומר החזן ח"ק בניגון של ימים נוראים. ספרדים אינם כופלים "לעילא לעילא" בקדיש, והם אומרים "עושה שלום" ולא "עושה השלום". (אולם בקדיש תתקבל שאחרי תפילת שחרית, מוסף ומנחה מסיימים "עושה השלום"). ברכו וכו', קריאת שמע, "ביום שמחתכם" וח"ק.

בעמידה מוסיפים "זכרנו", "מי כמוך", "ובכן" וכו' ומסיימים "המלך הקדוש". "אתה בחרתנו" וכו'. מוסיפים "וכתוב לחיים" ו"בספר חיים", ומסיימים "עושה השלום". אם שכח לומר "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב לחיים", "בספר חיים" אינו חוזר (עיי' לקמן מוצאי יר"ט שני). אך אם שכח לומר "המלך הקדוש" - חוזר. אם אינו יודע אם אמר לאו - חוזר. אולם אם אמר "ובכן" ככתוב במחזורים, אינו חוזר. וכן אם נזכר תוך כדי דיבור ששכח, אומר מיד "המלך הקדוש" ואינו חוזר. (בתפילות מוסף ומנחה של שבת אומר: "מי כמוך אב הרחמים"). קדיש תתקבל, ומסיים בו "עושה שלום". ואחר כך אומרים מזמור "הללויה הללו א-ל בקדשו" (תהילים ק"נ). פותחים את ההיכל, ואומרים "לדוד מזמור לה'" (תהילים כ"ד) ותפילה על הפרנסה. קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו לשבח, יגדל. מברכים איש את רעהו "תזכה לשנים רבות נעימות וטובות" ו"לשנה טובה תכתב ותחתם".

בבית – מתחילים "פתח אליהו" ואח"כ אומרים הפסוקים לסימנא טבא ככתוב בסידורים. מקדשים מעומד על היין, מתחילים "וביום שמחתכם" וכו', והסדר הוא: יין - בפה"ג; קידוש - אשר בחר בנו, וחזרתם מקדש ישראל ויום הזיכרון; זמן - שהחיינו. בשני הלילות מברכים שהחיינו. (בלילה השני על פרי חדש, וראה להלן בדין לילה שני). נוהגים לטבול את פת המוציא במלה וסוכר או דבש.

לאחר ברכת המוציא נהגו לערוך סדר זה: לוקח תמר ומברך עליה בורא פרי העץ, ומכוון לפטור את כל מה שברכתו בורא פרי העץ. טועם מהתמר, לוקח תמר שני ואומר יהי רצון שיתמו אויבנו וכו'. אחר כך רימון (ואינו מברך בורא פרי האדמה), כרתי, סלקא, קרא, רימון, תפוח בדבש, ראש כבש. אומר על כל אחד ואחד "יהי רצון", ככתוב בסידור. יש שנוהגים להתחיל בתפוח בדבש, כרתי, סלקא, תמרי, קרא, דגים, ראש כבש ושומשום.

לפני ברכת המזון נוהגים ללמוד משניות מסכת ר"ה. בברכת המזון אומר יעלה ויבוא, "ביום הזכרון הזה ביו"ט מקרא קודש הזה". אם לא אמר יעלה ויבוא, ועדיין לא התחיל ברכה רביעית, אומר "ברוך שנתן ימים טובים לישראל את יום הזיכרון הזה, ברוך מקדש ישראל ויום הזיכרון". אם התחיל ברכה רביעית - אינו חוזר, ואומר ב"הרחמן". יש שמוסיפים "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה".

בשחרית – יש הנוהגים שלא לישון ביום ר"ה ולכן קמים לפני עלות השחר. לפני ה' מלך אומר: "ה' הוא האלוקים, ה' הוא האלוקים" (פעמיים). וכן בכל עשי"ת. אחרי "יושב בסתר" אומרים "למנצח על הגיתית לאסף". נהגו לומר "האדרת והאמונה" לפני "ברוך שאמר".

יש שנהגו לומר לפני "ברוך שאמר" את הפיוטים "אלוקי אל תדינני", "שופט כל הארץ", "ידי רשים" ועוד. ויש שנהגו לאומרם אחר חזרת הש"ץ. יש שנהגו לאומרם לפני יוצר, וראוי לבטל מנהג זה, ובלבד שלא תהא מחלוקת.

אחר ישתבחה אומרים "שיר המעלות ממעמקים", ח"ק.

לפני חזרת הש"ץ יש שנהגו לומר "ה' שמעתי", וטוב לאומר לפני חזרת הש"ץ במוסף. (נהגו שהסומך אומר ולא הש"ץ).

בתוך "שים שלום" אומר הש"ץ "ואתם הדבקים". אחרי חזרת הש"ץ אומרים אבינו מלכנו, ח"ק, תיענו ותערתו, תתקבל, יהא שלמא, "עושה השלום".

בפתיחת ההיכל יש אומרים י"ג מידות 3 פעמים, יהי רצון מלפניך, 12 פעם "לעולם ה' דברך נצב בשמים", רבנו של עולם שחיבר האר"י, בריך שמיה, מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. מוציאים 2 ס"ת, יש המוציאים את ס"ת כשהוא פתוח מההיכל, והוא מנהג ראוי. מגביהים את שני הס"ת יחד לפני הקריאה. בספר הראשון קורין לחמשה "וה' פקד את שרה" (בראשית כ"א, א') עד "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים". אם מוסיפים עולים, קוראים פסוקים כ"ב-כ"ד או כ"ה-כ"ז. בסוף הקריאה ח"ק, פותחים ספר שני וקורין המפטיר בפרשת פנחס (במדבר כ"ט א') "ובחודש השביעי". ח"ק, מפטירים "ויהי איש אחד" (שמואל-א, א) עד "וירם קרן משיחו" (ב' י'). בברכות ההפטר אומרים "ועל יום הזכרון הזה", ואומר "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון".

אם יש ברית מילה בביהכ"ס, מלים לפני תקיעת שופר. נהגו שלפני התקיעות הרב דורש לפני הציבור לעוררם בתשובה.

אומרים לפני התקיעות את הפיוט "עת שערי רצון", ואחריו "ה' בקול שופר", פסוקי שופר ותרועה, "למנצח לבני קורח מזמור" (תהילים מ"ז) שבע פעמים, והפסוקים שראשי התיבות שלהם קר"ע שט"ן כנהוג. התוקע אומר רבש"ע, לשם יחוד. וכן אומר הקהל לשם יחוד. לפני התקיעות מזהירים את הקהל שיכוונו לצאת ידי חובה. נהגו הקהל לעמוד בשעת הברכות ואח"כ לשבת. יש נוהגים לשבת גם בשעת הברכות. לא יענו ברוך הוא וברוך שמו, אלא רק אמן.

תוקע 3 פעמים תשר"ת, 3 פעמים תש"ת, 3 פעמים תר"ת. תוקע בנשימה אחת שברים ותרועה. תקיעות אלו נקראות "תקיעות דמיושב". בתקיעות החזרה יתקע שברים ותרועה בשתי נשימות.

נהגו להפסיק מעט בין תשר"ת לתש"ת, ובין תש"ת לתר"ת, כדי שהציבור יתוודה בינתיים. אין מדברים מתחילת תקיעות דמיושב עד סוף תקיעות המעומד.

דיבר התוקע בין הברכות והתקיעות בדבר שאינו שייך לתקיעות - חוזר ומברך. בין התקיעות, או בין התקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד - אינו חוזר ומברך.

אחר התקיעות אומרים פסוקים "אשרי העם", והתוקע לא יאמרם. בהחזרת ס"ת יש נוהגים לומר הפיוט "חון תחון" וכו' והתוקע לא יאמרו.

תפילת מוסף - ראוי להתחיל מוסף לפני שהגיע זמנה של מנחה גדולה (שהוא שש וחצי שעות של היום) (רפ"ו). יש נוהגים לומר "ונתנה תוקף" לפני המוסף, ויש נוהגים האומרים אחר "עלינו לשבח". (ראוי שלא לאומרם בחזרת הש"ץ). לפני תפילת הלחש – חצי קדיש. בתפילת הלחש ובחזרת הש"ץ תוקעים בסיום מלכויות וזכרונות ושופרות תשר"ת תש"ת תר"ת. בתפילת הלחש, הש"ץ יגביה קולו מעט בכל פעם לפני הסיום, כדי שהציבור יתכוון לשמיעת קול שופר. מי שלא הגיע לסיום הברכות, יפסיק במקום שנמצא, ואחר התקיעות ימשיך ממקום שהפסיק. תקיעות אלו נקראים "תקיעות דמעומד".

יש נוהגים לומר לפני חזרת הש"ץ את הפיוט "ה' שמעתי שמעך" וכן אתאנו ואוחילה. התוקע לא יאמר פיוט "ה' שמעתי שמעך". סדר התקיעות בחזרת הש"ץ כמו בתפילת הלחש, ותוקעים שברים ותרועה בשתי נשימות. בסיום החזרה אומר הש"ץ אחר שים שלום "ואתם הדבקים", ח"ק, ותוקע תשר"ת תש"ת תר"ת, תיענו ותערתו, תתקבל, ומסיים "עושה השלום". אחר כך אומרים "אין כאלוקינו", "פטום הקטורת", פתיחת ההיכל, מזמור כ"ד בתהילים ותפילה על הפרנסה, קדיש דרבנן, ברכו, נוהגים לתקוע תרועה גדולה, עלינו לשבח. יש הנוהגים לתקוע תרועה גדולה אחרי עלינו לשבח.

בסעודת שחרית עושים קידושא רבה כשהוא יושב. מתחיל בפסוק "וביום שמחתכם" ומברך בורא פרי הגפן. משתדלים לא לישון ביום ר"ה. אחה"צ מקדימים לבוא לביהכ"ס לקרוא תהלים. נוהגים לקרוא 2 פעמים בשני הימים, כמניין כפ"ר. אנשי מעשה נהגו לקרות כל התהלים פעמיים ביום א', ופעמיים ביום ב'.

במנחה - אומר פרשת העקידה, "למנצח על הגיתית", אשרי ובה לציון, ח"ק, עמידה, אבינו מלכנו, ח"ק, תיענו ותערתו, תקבל, ומסיים "עושה השלום". "הללויה הללו א-ל בקדשו", קדיש יהא שלמא. יש שנהגו להתפלל שוב על הפרנסה, ואחר כך "עלינו לשבח".

לאחר המנחה עושים סדר "תשליך" על יד הים או נהר, או באר, או בור מים (וטוב להדר ללכת למקום שיש בו דגים). יש שנהגו להתחיל בפתיחת אליהו, אחר כך אומרים הפסוקים, "מי א-ל כמוך", "ישוה ירחמנו", "תתן אמת ליעקב", רבש"ע. מסיימים במזמור "שיר המעלות ממעמקים" (תהילים ק"ל), ואומר קדיש על ישראל. אין לערוך את השולחן או להכין דבר כלשהו מיום ראשון ליום שני של ראש השנה.

יום שני דר"ה - יום רביעי, ב' בתשרי.

מדליקים נרות אחר צאת הכוכבים. אשה שלא התפללה, תאמר אחרי צאת הכוכבים "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", ותדליק נרות. מברכים "להדליק נר של יו"ט". יש הנהיגות לברך שהחיינו, וטוב שהמברכת תלבש בגד חדש, או תשים על השולחן פרי חדש בשעת הברכה. אם אין - אינו מעכב את ברכת שהחיינו. יש להדליק הנרות על ידי העברת אש בעזרת גפרור מנר דולק, ולהיזהר שלא לכבותו.

ערבית - מתחילים בפיוט "חון תחון", למנצח על הגיתית, ח"ק, ערבית של ר"ה. נוהגים בכל כמו אתמול. בקידוש מברך שהחיינו, ויש להכין על השולחן פרי חדש ולכוון עליו בברכת שהחיינו. אחר הקידוש יטעם מהיין, ויברך ברכת הפרי ויאכל ממנו. מברכים שהחיינו גם אם אין פרי חדש. נוהגים לעשות את סדר הברכות כמו אתמול אחר המוציא.

שחרית - כמו אתמול, במקום הפיוטים של אתמול אומרים "שפל רוח", "ה' יום לך אערוך", "י-ה שמך ארוממך". קריאת התורה כמו ביום א'. באחד קוראים לחמישה "ויהי אחר הדברים האלה" (בראשית כ"ב, א'-כ"ד). המוסיפים קוראים להם פסוקים י"ז-י"ט. ח"ק. בספר השני מפטיר כמו ביום ראשון. ח"ק. ההפטרה בירמיה ל"א, א'-י"ט. בתקיעות יום שני אין מברכים שהחיינו. סדר היום כמו ביום ראשון. מוסף - כאתמול.

מנחה - כאתמול. מי שלא עשה "תשליך" ביום א', עושה היום.

מוציא יו"ט - בעמידה אומרים "אתה חוננתנו". ואומרים כמו בכל עשי"ת "זכרנו", "מי כמוך". אם לא אמר - אינו חוזר. אם לא אמר "זכרנו", טוב לאומרו בשומע תפילה או אחר יהיו לרצון. ב"אתה קדוש" מסיימים "המלך הקדוש" - ואם לא אמר או מסופק, חוזר. מסיימים "המלך המשפט" - אם לא אמר, נהגו כדעת הב"ה שלא חוזר. מוסיפים "וכתוב", "ובספר חיים" - ואם לא אמר אינו חוזר, וטוב לאומרם אחרי "יהיו לרצון אמרי פי". מסיימים בתפילה "עושה השלום" ואין מסיימים כך בקדיש, כי אין משנים בקדיש מאומה. קדיש תקבל, שיר למעלות, עלינו. מבדילים כמו במוצאי יו"ט, ומברכים שתי ברכות: בפה"ג, המבדיל. מזדריזים לקום לסליחות, ומוסיפים בהם את הקטעים המיוחדים לעשרת ימי תשובה.

צום גדליה יום חמישי, ג' בתשרי, - צום השביעי. נוהגין בו כבכל התעניות. אם התנה לפני השינה, מותר לאכול עד עלות השחר (5:10). לפי המקובלים מותר רק לשתות. אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים", וכן בכל עשי"ת. בתפילת העמידה אומרים "עננו": יחיד - בשומע תפילה בשחרית ובמנחה, והש"ץ - אומרו בחזרה בין גואל לרופא. מוסיפים הוספות עשרת ימי תשובה, כמפורט לעיל בתפילת מוצאי יו"ט, ואומרים סליחות היום. אם יש ששה מתענים, עולים שלושה שמתענים, קוראים בפרשת "ויחל" ואין מפטירים. אשרי, למנצח מזמור לדוד, ובה לציון. אחרי קדיש תקבל אומרים שיר של יום, ואחר כך שיר מזמור לאסף (תהילים פ"ג).

במנחה - מתחילים ככל יום, אומרים קדיש אחרי אשרי, אם יש ששה מתענים מוציאים ס"ת. שלושה מן המתענים קוראים בתורה בפרשת "ויחל" ואין מפטירים. מחזירים ס"ת למקומו, אומרים "תכון תפילתי", ח"ק, ומתפללים תפילת עמידה ואומרים עננו כבשחרית, ריבון העולמים ככתוב בצום י' בטבת.

אם מתפללים כחצי שעה לפני שקיעה, או לפחות מפלג המנחה - הכהנים המתענים עולים לדוכן. אחרי החזרה: א"מ, תחנון, קדיש תקבל, למנצח בנגינות, תפלה לעני כי יעטוף (תהילים ק"ב). קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח. סיום הצום בשעה 18:57. בכל עשרת ימי התשובה מוסיפים בעמידה כנ"ל. ואומרים אבינו מלכנו שחרית ומנחה, אחר חזרת הש"ץ. ממשיכים לקום לסליחות עד ערב יום כיפור ועד בכלל. מוסיפים בסליחות הוספות מיוחדות לעשי"ת.

שבת פרשת וילך - שבת שובה, ה' בתשרי. הדלקת נרות כבכל שבת. בירושלים נהגו להדליקם 40 דקות לפני השקיעה, ובשאר הארץ - 20

30 דקות לפני השקיעה. מתפללים ערבית של שבת, מוסיפים בעמידה הוספות של עשי"ת: "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "וכתוב" ו"בספר חיים". אחרי העמידה בברכת מעין שבע אומר הש"ץ "המלך הקדוש שאין כמוהו" ואם לא אמר, חוזר ואומר.

שחרית - מתפללים כמו בכל שבת. אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים". בעמידה מוסיפים הוספות עשי"ת, ואחריה אבינו מלכנו, ומדלגים חטאנו, מחול, מחוק, מזה (ויש נהגו שלא לאומרו). קוראים פרשת "וילך". ההפטרה "שובה ישראל" (הושע יד, ב) עד סוף הספר, ומוסיפים ממיכה (ז, יח-כ) מי א-ל כמוך, עד מימי קדם.

נהגו הרבנים לדרוש בענייני תשובה לעורר את הציבור ולהכינו ליום הכיפורים.

מנחה - קוראים לשלושה בפרשת "האזינו". בעמידה - תוספות של עשי"ת. יש האומרים "מי כמוך אב הרחמים". "אבינו מלכנו" כמו בשחרית. מוצש"ק - בעמידה אומרים "אתה חוננתנו". ואומרים כמו בכל עשי"ת "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "המלך המשפט", "וכתוב", "בספר חיים". אומרים "שובה ה'". ויהי נועם, ואתה קדוש וכו'. מבדילים כמו במוצש"ק.

ערב יום הכיפורים, יום רביעי, ט' בתשרי. יש נוהגין לערוך תיקון כרת אור לערב יוה"כ"פ. מי שנהג לעשות כפרות - ישחט תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה, ונוהגים לומר "זה חליפתי תמורת כפרתי" ויכוון לראשי תיבות חת"ך שהוא שם קדוש. לזכר יאמר בלשון זכר, ולנקבה בלשון נקבה. יש שנהגו להקדים כפרות לאחד מימי עשי"ת. בערב יו"כ טוב לעשותם באשמורת הבוקר. אם אינו יכול לקחת תרנגול, ייקח כסף בשוויו ויאמר "זה חליפתי... אלו המעות ילכו לצדקה ואכנס אני לחיים טובים ולשלום". נוהגים לעשות התרת נדרים אחר הסליחות, ויש שנהגו אחר התפילה כאמור בערב ר"ה. אין נופלים על פניהם בערב יו"כ. מצוה להרבות בסעודה בערב יום הכיפורים. יש שנהגו

לאכול דגים בבוקר יום זה. אסור להתענות בו, וכל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. מרבית במצוות, ובעיקר במצוות צדקה ובעשיית שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, וכן לפייס כל מי שנעלב או נצטער על ידו, כי עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר עד שיפייסנו. חסידים ואנשי מעשה נהגו "ללקות" ואחר כך לטבול, לקיים "באנו באש ובמים", ומעמידים חכם הממונה על כך להלקות ט"ל [39] מלקות ברצועה (כמנין המלים של "הוא רחום" שלוש פעמים). היות וזה לזכר בעלמא, די ברצועה קלה. יש לזהר שלא לבטל את הטבילה. מי שאינו יכול לטבול, ישפוך על גופו 9 קבין מים.

מנחה - מקדימים להתפלל מנחה בכדי שישאר זמן לסעודה המפסקת. מתוודים בתפילת לחש אחר "המברך את עמו ישראל בשלום", אומר "היו לרצון" ואחר כך וידוי "אנא", "על חטא שחטאנו לפניך". בחזרת הש"ץ אין וידוי ו"על חטא". אומרים "אבינו מלכנו" ו"תתקבל", "למנצח לבני קרח", "שיר המעלות ממעמקים", קדיש יהא שלמא, ו"עלינו לשבח". אוכלים סעודה המפסקת בעוד היום גדול, בכדי להוסיף מחול על הקודש. אפשר להתנות שאם יש עוד שהות ביום, יוכל לאכול ולשתות אם ירצה. אין אוכלים מאכלים המחממים את הגוף: שומן, דברים מתובלים, ולא ישתה יין ומשקאות חריפים.

מדליקים את הנרות ומברכים "להדליק נר של יום הכיפורים" ו"שהחינו". המדליקה תסיר מנעליה ותקבל העינויים לפני הברכה. ראוי לכל גבאי שיכין בביהכ"נ נר שידלק עד מוצאי יוה"כ, כדי שיבדילו עליו או ידליקו אש ממנו. מי שמבדיל בביתו יכין גם הוא נר כזה. נהגו להדליק בביהכ"נ נרות נשמה. הבנים מבקשים מחילת ההורים וברכתם. וההורים מברכים את בניהם ובני ביתם. נועלים נעלי בד או גומי. נעלי עור אסורים, גם אם רק החלק העליון או הסוליה מעור. מקדימים לבוא לבית הכנסת. יש נוהגים ללבוש בגדים לבנים. ביום הכיפורים חמשה עינויים: אכילה ושתיה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המיטה. תחילת הצום הוא לפי זמן הנרות בערב שבת. לשיטת הרב עובדיה, הדלקת הנרות היא 20 דקות לפני שקיעה.

יום הכיפורים, יום חמישי, י' בתשרי.

ערבית – בעיו"כ מתעטפים בטלית מבעוד יום, ומברכים להתעטף בציצית. אם איחר והחשיך היום, מתעטף ואינו מברך. נוהגים לומר לפני השקיעה "רבש"ע" וכו' לקבל עליו חמשת העינויים. מתחילים בפיוטים: "לך א-לי תשוקתי", "שמע קולי", טוב שהש"ץ יאמר שימחלו זה לזה, והקהל יאמר - מחלנו. פותחים ההיכל ומוציאים ספר הנקרא "כל נדרי", נוהגים להוציא 7 ספרים (אם יש). מתחילים "בישיבה של מעלה" וכו', "כל נדרי" (ישתדלו לאומרו מבעוד יום), וקוראים שלושה תלמיד חכמים יראים, כל אחד אומר פעם אחת. במקום שאין ת"ח, אומר הש"ץ 3 פעמים. נוהגים לומר 2 פעמים: "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". אחר כך אומר הש"ץ ברכת שהחינו. יכוון הש"ץ להוציא את הקהל ידי חובתו, והקהל יתכוון לצאת יד"ח בברכת הש"ץ. לשון הזוהר "קם רבי שמעון", תפילה לחיילי צה"ל. השפכות. ויש שנוהגים לעשות השכבות לחללי צה"ל. מחזירים ספרי התורה למקומם. קדיש, ואין אומרים "הוא רחום", ומתפללים ערבית, ואחרי "שמע ישראל" אומרים "ברוך שם" וכו' בקול רם, וכן כל יום כיפור עד הנעילה. לפני העמידה אומרים "כי ביום הזה". לאחר העמידה אומרים ח"ק ואומרים סליחות כנהוג. (יש נוהגים לומר וידוי הגדול גם בלילה). אחר כך קדיש תתקבל, ובתוכו "תיענו ותעטרנו", 4 מזמורים ראשונים של תהילים. לבסוף פותחים את ההיכל ואומרים מזמור כ"ד "לדוד מזמור" וכו' ותפילת הפרנסה. קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח ויגדל. יש נהגו לומר פסוק "והיה פי ראשו" וגו' 7 פעמים. חסידים ואנשי מעשה נשארם ערים ולומדים משניות מסכת יומא, תהילים, אדרא זוטא קדישא, ועוד תפילות ובקשות, כל אחד לפי כוחו.

שחרית - נוטל ידיו רק עד סוף קשרי אצבעותיו, ומותר לו להעביר הלכחך מעל עינוי כשידיו עוד רטובות. מברך ברכות השחר, מלבד "שעשה לי כל צרכי", שאינו מברכה. מברך ברכות התורה. יש נוהגים ללמוד כתר מלכות לפני התפילה, ועוד לימודים אחרים כמוזכר בסידורים. לפני ה' מלך" אומרים ה' הוא האלוקים" 2 פעמים. אחרי "יושב בסתר" מוסיפים מזמור י"ז "תפלה לדוד", מזמור כ"ה "לדוד אליך", מזמור ל"ב "לדוד משכיל", מזמור נ"א "למנצח מזמור לדוד", מזמור ס"ה "למנצח לך דומיה תהילה", מזמור פ"ה "למנצח לבני קרח", מזמור פ"ו "תפלה לדוד", מזמור ק"ב, מזמור ק"ג, מזמור ק"ד. לפני "ברוך שאמר" אומרים "האדרת והאמונה". הפיוטים המובאים במחזורים, יש נוהגים לאומרם לפני "ברוך שאמר" ויש שאחר חזרת הש"ץ, וכל אחד יעשה כמנהגו. אחר ישתבח אומרים "שיר המעלות ממעמקים". ומתפללים שחרית ועמידה. בסוף העמידה אומר וידוי ו"על חטא" וכן במוסף ובמנחה. יש נוהגים לומר לפני החזרה הפיוט ה' שמעתי", ויש אומרים אותו רק לפני מוסף. בחזרת הש"ץ אומר הסומך הפיוטים לפני הקדושה, ואומרים וידוי הגדול לרבנו נסים. בסוף החזרה אומר החזן "ואתם הדבקים", ואחרי החזרה אומרים "אבינו מלכנו" וח"ק, סליחות, ובסיומם ח"ק, תיענו, תתקבל וכו'. לפני קריאת התורה - אם לא אמר לפני ברוך שאמר - אומר הפיוטים: ה' נגדך כל תאותי, אלוקים א-לי אתה, ושנאנים שאננים. פתיחת ההיכל ואומרים שלוש פעמים י"ג מידות, יהי רצון מלפניך, וי"ב פעם פסוק "לעולם ה'", רבנו של עולם. בריך שמיא, תפילה לחיילי צה"ל. לפני קריאת התורה נוהגים להוסיף קטע מהזוה"ק "על דא ביומא" ואחר כך אומר "לפיכך כל אחד ואחד".

מוציאים שני ספרי תורה, בראשון קוראים ו' גברי בפרשת אחרי מות (ויקרא טז) מתחילת הפרשה עד "ויעש כאשר צוה ה' את משה". זקן או חולה האוכלים בהיתר, יכולים לעלות לתורה. (המוסיפים חוזרים על הפסוקים כ"ו, כ"ז, כ"ח). המשלים אומר ח"ק. אחר כך קורא המפטיר בספר שני בפרשת פנחס (במדבר כ"ט, ז-י"א): "ובעשור לחדש השביעי" עד "ומנתחם ונסכיהם", וח"ק, הפטרה בישעיה (נ"ז, י"ד): "ואמר סולו סולו" עד "כי פי ה' דבר" (סוף פרק נ"ח). בברכות הפטרה חותמים "מקדש ישראל ויום הכיפורים". (אם יש ברית מילה ביוה"כ"פ, מלים אחר קריאת התורה לפני המוסף, ומברכים על המילה בלא כוס. ויש נוהגין לברך על הכוס, ונותנים לטעום לקטן שאינו צם. אסור לעשות המציעה ביוה"כ"פ ביין או במשקה, רק בפה בלא משקה). אומרים מי שברך לקהל, אשרי, ומחזירים ס"ת למקומם. ראוי לקצר בפיוטים והעליות לתורה בשחרית, כדי להתחיל את תפילת המוסף לפני שיעברו שש וחצי שעות מן היום. (יש נוהגים לומר כאן "ונתנה תוקף"). ח"ק ועמידה. **מוסף** – ראוי להתחיל מוסף לפני שהגיע זמנה של מנחה גדולה, (שהוא שש וחצי שעות של היום) (רפ"ו). לפני החזרה, יש שאומרים הפיוט ה' שמעתי", "אתאנו", "ואחילה", עיין יום א' של ר"ה. בחזרה אומר הסומך הפיוטים שלפני הקדושה, וכן הפיוטים שלפני סדר העבודה ואחריה. בתוך החזרה אומרים הסליחות והוידוי למוסף. לפני התחלת סדר העבודה פותחים דלתות ההיכל, וצריך לומר אותו במתון ובכוונה, כי זו עיקר עבודתו של כהן גדול במוסף יוה"כ"פ, ויש בזה סדרים שונים. הסדר הפשוט לספרדים "אתה כוננת" המיוחס ליוסי בן יוסי כה"ג. יש לדקדק ולומר סדר העבודה יחד עם השליח ציבור, כדי שיכרעו יחד את הכרעות שכורעים ב"הכהנים והעם". כשאומרים "כורעים ומשתחוים" - לא כורעים על הרצפה ממש, אלא על שטיח, או בגד או נייר. בשעת הדחק יכרע על רגליו ויכסה פניו בטליתו. מסיימים את חזרת הש"ץ לפי הסדר, ח"ק ואחר כך סליחות, חצי קדיש, תיענו, תתקבל וכו'. אין כאלוקינו וכו'. לדוד מזמור, תפילה על הפרנסה, קדיש דרבנן, ברכו, עלינו לשבח.

במנחה - פותחים בקריאת פרשת העקידה עד "והארץ אזכור". יש האומרים את סדר העבודה של מנחה, כמו בא בסידורים. אומרים "למנצח על הגיטית", אשרי ובא לציון, ח"ק. מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה בפרשת העריות (ויקרא י"ח) עד סוף הפרשה, ואין אומרים ח"ק אחר קריאתה. מפטירים בספר יונה, ומוסיפים עוד 3 פסוקים ממיכה, "מי א-ל כמוך" עד הסוף. בברכת ההפטרה מסיימים כמו בשחרית. מחזירים ס"ת למקומו. אומרים ח"ק ועמידה. בחזרת הש"ץ אומר הסומך הפיזיים שלפני הקדושה, ובתוך החזרה אומרים וידוי למנחה (ויהי בעלות המנחה), וכשהזמן קצר מדלגים על הוידוי. אין הכהנים עולים לדוכן במנחה אלא בשחרית, מוסף ונעילה. אחרי החזרה ח"ק ואחר כך סליחות, ח"ק, תיענו, תתקבל וכו'. עלינו לשבח.

נעילה - זמנה כשהחמה עוד בראשי האילנות, כ-50 דקות לפני השקיעה (השקיעה בשעה 18:27). יש המקדימים 40 דקות, ויש 30 דקות לפני השקיעה, וינהג כל אחד כמנהגו. לפני התפילה נהגו לדרוש ולעורר את הציבור לתשובה שלימה. בעיקר על עבירות שבין אדם לחברו. פותחים ההיכל ומתחילים בפיוט, "א-ל נורא עלילה" (יש נוהגים לפני הנעילה לומר ברכי נפשי. ברכי אצולה). אומרים אשרי וח"ק, בעמידה אומרים "חתמנו" במקום "כתבנו", "וחתום" במקום "וכתוב". אומרים וידוי, "אתה הבדלת אנוש מראש", ואין אומרים "על חטא". בחזרת הש"ץ - ברכת כוהנים, ויש להשתדל לברך לפני השקיעה. אחרי החזרה מאריכים בסליחות עד שיהיה לילה ודאי, ומוסיפים מחול על הקודש. מסיימים הנעילה בפסוק "שמע ישראל", ברוך שם, 7 פעמים "קראתי בכל לב" ו-7 פעמים "ה' הוא האלוקים", ח"ק. תוקעים תשר"ת תשר"ת תר"ת, "תיענו ותעתרו" ותתקבל. אחר כך נוהגים לתקוע תרועה גדולה. סוגרים שערי ההיכל, ואומרים הפסוקים "כל כלי" וגו' "יחתו מריביו" וגו' 3 פעמים. זמן התקיעה הוא 21 דקות אחר השקיעה: 18:48. חולים, חלשים וזקנים יכולים לאכול אחר תקיעת שופר והבדלה. סיום הצום לכריאים בשעה 18:58.

מוצאי יום הכיפורים, אומרים ה' צבאות, ח"ק, "והוא רחום", מתפללים ערבית של חול ואומרים "אתה חוננתנו". אחרי העמידה, קדיש תתקבל, שיר למעלות אשא עיני, קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו. בהבדלה מברכים שלוש ברכות: הגפן, מאורי האש, המבדיל, ואין מברכים על הבשמים. מברכים "בורא מאורי האש" על נר ששבת, דהיינו נר שדלק מערב יום הכיפורים. אם אין נר ששבת ידליק, גפרור וממנו ידליק נר להבדלה. אם לא אמר "אתה חוננתנו" בתפילה, יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני ההדלקה. יש נוהגים ליטול ידיהם, ואחר כך מקדשים הלבנה. הולכים לבתיהם לאכול ולשתות. אין לאכול לפני ההבדלה. אשה שבעלה מתאחר, והצום קשה לה, תבדיל בעצמה ותאכל. נוהגים להתחיל מיד בבניין הסוכה.

י"א בתשרי, יום ששי. נוהגים להשכים להתפלל בבוקר, ואין אומרים תחנון מיום זה עד אחרי ר"ח מרחשון. יהודי ג'רבה קוראים ליום זה "שמחת כהן", והכהנים מברכים את העם. אחר שיר של יום מוסיפים "למנצח לבני קורח מזמור" (תהילים פ"ה).

שבת פרשת האזינו, י"ב בתשרי. מפטירים "וידבר דוד" (שמואל ב' כ"ב) עד "לדוד ולזרעו עד עולם". תימנים מפטירים "כה אמר ה'" (יחזקאל י"ז).

ערב סוכות, יום שני, י"ד בתשרי. מסתפרים ורוחצים. אנשי מעשה טובלים לכבוד החג כי אמרו חז"ל 'חייב אדם לטהר עצמו ברגל'. אחר השעה התשיעית אסור לאכול פת, ויש מחמירים מחצות היום, כדי שיאכל בלילה לתיאבון, כי האכילה בסוכה בלילה הראשון היא חובה מן התורה. מכינים את הסוכה כדן, ומי שאינו בקי יראה את סוכתו לחכם, כדי שלא ישב בסוכה פסולה. מצווה על כל אחד לקנות ארבע מינים לעצמו ולילדיו הקטנים כדי להנכם במצוות.

מכינים את ארבע המינים שיהיו כשרים כהלכה: לולב אחד, אתרוג אחד במשקל 60 גר' לפחות, 3 הדסים, 2 ערבות. אורך שדרת הלולב לפחות 32 ס"מ, ההדס והערבה לפחות 24 ס"מ. (יש אומרים שדרת הלולב יהיה 40 ס"מ, ההדס והערבה 30 ס"מ). וזה סדר האיגוד: יקח הלולב, וישים השדרה מול פניו, ויביא 3 הדסים, וישים אחד על השדרה ויטהו קצת לצד ימין, השני ישים אותו בצד ימין, והשלישי בצד שמאל; את שתי הערבות ישים אצל ההדס, אחד מימין ואחד משמאל, ויאגוד את כולם ב-2 קשרים זה על זה לפחות. וצריך לאגודם כדרך גדילתם, דהיינו ראשיהם למעלה ועיקרם למטה. ההדס יהיה קצת יותר גבוה מן הערבה, והלולב גבוה מהם לפחות טפח. יש האומרים "לשם יחוד" לפני האיגוד.

נוהגים לקשט הסוכה במצעים וכלים נאים, כדי שתהיה דירה נאה לכבוד החג. יש נוהגים לתלות בסוכה פירות לנוי, ויזהר לתלותם תוך 32 ס"מ מהסכך, כדי שיהיו סמוכים לסכך ובטלים לו. (אסור ליהנות מפירות אלו כל ימי החג, וכן אסור בכל ימי הסוכות, עד מוצאי שמיני עצרת, לקחת מעצי הסוכה אפילו קיסם לחוץ בו שינוי). טוב שיתנה לפני תליית הקישוטים והפירות שאינו בדל מהם כל בין השמשות.

א' דסוכות, יום שלישי, ט"ו בתשרי.

האישה מדליקה נרות לפני השקיעה ומברכת לפני ההדלקה "להדליק נר של יו"ט" ו"שהחיינו". ויש שנוהגות שלא לברך שהחיינו. אם לא הדליקה לפני שקיעה, מדליקה לאחריה. תעביר אש מאש זולקת, ותיזהר שלא לכבוד הגפרור אחר ההדלקה. במקום שאין חשש שריפה או רוח שתכבה את הנרות - תדליק בסוכה. אם אי אפשר, תדליק בבית בברכה. וייהנו מאור הנרות אחרי השקיעה או אחרי הסעודה. נוהגים להדליק בכל יום נר נוסף לכבוד האושפיזין. בע"ש ובעיו"ט ידליקו לפני הדלקת נרות שבת ויו"ט. מדליקים נר נשמה, ממנו יעבירו אש. בחו"ל - יש להכין מערכת פמוטים נוספים ליו"ט השני, ולהדליק נר נשמה שממנו ידליקו הנרות ביו"ט שני. ערבית - פותחים במזמורי הרגל, "למנצח משכיל לבני קרח", "שפטני" (תהילים מב-מג). נהגו לומר לפני תפילת לחש פסוק "אלה מועדי ה'". ויש נוהגים להוסיף פסוק "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל". ח"ק. עמידה של יום טוב. אחר תפילת העמידה תתקבל, שיר המעלות שמחתי באומרים, קדיש יהא שלמא, ברכו, עלינו לשבח, יגדל.

בכניסה לסוכה נוהגים לומר "עולו אושפיזין...". נוהגים ליחד כסא לאושפיזין. וכשוודאי לילה מקדש מעומד.

סדר הקידוש: אלה מועדי ה', ברכת הגפן, אשר בחר בנו. מברך 'לישב בסוכה', יושב ומברך ברכת שהחיינו. השומעים יכונו לצאת ידי חובתם בברכות, והמברך יכוון להוציאם ידי חובה, ולכן לא יענו "ברוך הוא וברוך שמו". אכילת כזית פת בסעודת לילה ראשון - מן התורה, ולכן צריך לכוון לצאת בה ידי חובה. יש אומרים שחובה לאכול בסוכה כביצה.

נוהגים ללמוד בשולחן החג משניות מסכת סוכה, וכן פרקי משניות שבהם נזכר האושפיזא של אותו לילה.

בברכת המזון אומר "יעלה ויבוא", ואם שכח - חזור, ככתוב בסידורים. מוסיפים "הרחמן הוא יזכנו לישוב בסוכות עורו של לויתן", "הרחמן הוא

ישפיע עלינו שפע קדושה וטהרה מז' אושפיזין עילאין קדישין זכותם תהיה מגן וצינה עלינו".

כל סעודה שיש בה קידוש מברך "לישב בסוכה" אחר הקידוש ולפני השתייה. כשאין קידוש, לפי דעת הפוסקים ובא"ח, מברכים "לישב בסוכה" אחר נטילת ידיים ולפני המוציא כדי שלא יהיה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה. ויש שמברכים אחר המוציא. נשים אינן מברכות לישב בסוכה, אך יש להם מצווה לאכול בסוכה. בכל סעודה שאוכל בה פת בשיעור ביצה, כ-60 גרם, או מזונות כ-240 גרם, מברך 'לישב בסוכה'. תבשיל מחמשת מיני דג אף שקבעה עליו סעודה, לא נהגו לברך לישב בסוכה. בכל שבעת הימים עושה סוכתו קבע, אוכל וישן בה. אכילת עראי ופחות מהשיעור מותר לאכול מחוץ לסוכה. שינה של עראי אסורה מחוץ לסוכה.

שחרית - תפילה של יום-טוב. אחרי "יושב בסתר" מוסיפים את מזמורי החג (תהילים מב-מג). בעמידה תפילת יו"ט. אחרי חזרת הש"ץ נוטלים לולב. המתפלל בזמן "הנץ החמה" – יברך על הלולב לפני הלל. המתפלל לאחר מכן, יברך "על נטילת לולב" לפני התפילה או לפי ההלל. חסידים ואנשי מעשה נוהגים לברך על הלולב בסוכה.

נטילת לולב ונענועים – מחזיק את הלולב בימינו ואת האתרוג בשמאלו. יקה את האתרוג כשהעוקץ (מקום החיבור של האתרוג לעץ) למעלה, יברך "על נטילת לולב" וביום הראשון גם "שהחיינו", ואחר הברכה יהפוך את האתרוג שהפיטם יהיה למעלה. יצמיד את האתרוג שבשמאלו ללולב שבימינו וינענע. וזה סדר הנענועים: 3 נענועים לדרום, 3 נענועים לצפון, 3 נענועים למזרח, 3 למעלה, 3 למטה, ולבסוף 3 למערב. כל הנענועים הם בהולכה מהחזה לכיוון אליו מנענעים וחזרה. (ונסמך על הכתוב "הולך אל דרום סובב אל צפון"). אומרים הלל גמור בברכה "לגמור את ההלל", ומסיימים "ההלל", ברוך אתה ה' מלך מהולל בתשבחות" אמן, קדיש תתקבל.

מנענעים ב"הודו" הראשון פעם אחת, ב"אנא ה' הושיעה נא" - פעמיים, ואחר כך ב"הודו" שבסוף פעם אחת. במילת "הודו" מנענע לצד דרום. כשאומר "ה'" לא מנענע. כשאומר "כי" מנענע לצפון, וכן הלאה בכל מלה מנענע. כשאומר "אנא ה' הושיעה נא" בכל הברה מנענע, אך לא מנענע כשאומר "ה'".

פותחים ההיכל ואומרים י"ג מידות שלוש פעמים, אומרים "יהי רצון", "ברוך שמייה", מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. מוציאים שני ספרי תורה. מניחים אותם על התיבה ואומרים "הושענות" ליום ראשון ומקיפים את התיבה. אח"כ אומרים קדיש תתקבל. יש נוהגים לומר קדיש תתקבל אחר ההלל, אח"כ מוציאים ס"ת ואומרים הושענות. מגביהים את ספר התורה, קוראים לחמישה בפרשת אמור (ויקרא כב, כג): "שור או כשב" עד "אל בני ישראל", חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "ובחמשה עשר יום" עד "ומנחתה ונסכה", חצי קדיש. מפטירים בזכריה יד, א: "הנה יום בא" עד "ביום ההוא". בברכת ההפטרה חותמים "מקדש ישראל והזמנים", מי שברך לקהל, אשרי, ומחזירים ספרי תורה להיכל. מוסף כמו בכל יום טוב.

בבית - קידוש ואמרו בסוכה מעומד. לפני הקידוש אומר 'אלה מועדי ה'', ברכת הגפן, לישב בסוכה ושותה מהיין. אם לא אמר יעלה ויבוא בברכת המזון - אינו חוזר.

מנחה - למנצח, אשרי, ובא לציון, ח"ק. עמידה של יו"ט. אחרי חזרת הש"ץ אין אומרים צדקתך, תתקבל, ואחר כך מזמור של חג, וי"א שיר המעלות לדוד שמחתי", קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח.

מוצאי יו"ט - יש נוהגים להתחיל במזמורי החג או במזמור "שפטני" בלבד. בעמידה "אתה חוננתנו" ו"יעלה ויבוא".

שכה ולא אמר "יעלה ויבוא" - בין בלילה בין ביום זה דינו: נזכר לפני שאמר "ברוך אתה" של ברכת "המחזיר שכינתו לציון", או אמר "ברוך אתה" ולא אמר "ה'" - חוזר ואומר "יעלה ויבוא", ואחר כך "ואתה ברחמיך" וכו'. אמר "ברוך אתה ה'" - יסיים "למדני חוקיך", ויאמר "יעלה ויבוא", וימשיך "ואתה ברחמיך" ומסיים "ברוך אתה ה' המחזיר" וכו'. סיים הברכה, יאמר אחריה "יעלה ויבוא" וימשיך מודים. אם אמר מלת "מודים" ונזכר - חוזר ל"רצה". ממודים עד יהיו לרצון האחרון, אם נזכר - חוזר ל"רצה". נזכר אחר שאמר "יהיו לרצון" האחרון, אפילו לא עקר רגליו - חוזר לתחילת התפילה.

אחרי העמידה אומר "יהי שם", קדיש תתקבל, שיר למעלות, עלינו לשבח. הבדלה של מוצאי יו"ט - בביהכ"ס, ובבית יאמרה בסוכה. יין והמבדיל בלבד.

בחור"ל - תפילה של יו"ט כמו ביום הראשון. קידוש כאתמול, אך אין מברכים שהחיינו.

א' דחזה"מ, יום רביעי, ט"ז בתשרי.

שחרית - מתחילים כבכל יום חול. אין מניחים תפילין בחזה"מ. עמידה של חול ואומר "יעלה ויבוא". אם לא אמר - עיין דינו לעיל בערבית. אחרי חזרת הש"ץ - נטילת לולב בלי שהחיינו. הלל גמור ונענועים כפי שפורט למעלה. הוצאת ס"ת. "הושענות" ליום ב', ואחר כך אומרים קדיש תתקבל (ויש נוהגים לומר תתקבל אחר ההלל, מוציאים ס"ת ואחר כך אומרים הושענות). קריאת התורה בפרשת פנחס: "וביום השני", ארבעת העולים חוזרים על אותה הפרשה, ח"ק, "אשרי" ובא לציון, "בית יעקב", "שיר המעלות", שיר של יום, הושיענו. מחזירים ספר תורה. ח"ק. **מוסף** - של יו"ט ואומרים "את יום מקרא קודש הזה", תתקבל, מזמורי החג, יהא שלמא, אין כאלוקינו, פיטום הקטורת, קדיש דרבנן, ברכו, ועלינו לשבח.

בחור"ל - יו"ט שני: התפילה כאתמול. נטילת לולב והושענות ליום שני כבא"י. קריאת התורה כמו ביום טוב ראשון, 5 עולים, המפטיר כמו אתמול "ובחמישה עשר" ומפטירים "ויקהלו אל המלך" (מלכים א', ח'). מוסף כאתמול. במוצאי יו"ט הבדלה: הגפן והמבדיל.

כך הוא הסדר בכל ימי חול המועד, אלא שבכל יום קורין הושענות של אותו יום והקריאה של אותו יום.

בחור"ל - בכל ימי חוה"מ הושענות כמו בא"י. קריאת התורה - ביום ג' של סוכות שהוא ב' דחזה"מ, הראשון קורא "וביום השני", השני "וביום השלישי", השלישי "וביום השלישי", הרביעי "וביום השני" "וביום השלישי", וכן בשאר ימי חוה"מ.

ד' דחזה"מ, שבת קודש, י"ט בתשרי - הדלקת נרות כמו בכל ע"ש. במקום שאין חשש שריפה או רוח שתכבה את הנרות - תדליק בסוכה. מתחילים "מזמור לדוד הבו לה". אין אומרים "במה מדליקין". אומרים "כל ישראל", "אמר ר' אלעזר", קדיש על ישראל, "מזמור שיר ליום השבת", "ה' מלך".

תפילת ליל שבת כרגיל. בעמידה - יעלה ויבוא. (עיין לעיל אם טעה ושכח). נהגו לומר "עולו אושפיזין" כנהוג בכל לילה של סוכות. "שלום עליכם" כבכל ליל שבת. קידוש של שבת בסוכה מעומד. מברך לישב בסוכה, יושב ושותה.

שחרית - תפילה של שבת. בעמידה יעלה ויבוא, אין נוטלין לולב, אומרים הלל גמור. אין אומרים הושענות ליום שבת ולא מקיפים את התיבה, כמנהג א"י. יש שנהוג לומר הושענות אך לא מקיפים את התיבה. קדיש תתקבל. מוציאים 2 ס"ת, בספר ראשון קוראים לשבעה בפרשת כי תשא (שמות ל"ג, י"ב) "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אמו", ח"ק. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פנחס "וביום החמישי", ח"ק. מפטירים ביחזקאל ל"ח, י"ד "והיה ביום ההוא" עד "וטהרו הארץ". בברכות ההפטרות חותם מקדש השבת. מוסף - של יום טוב, ואומר "את יום מקרא קודש" ומזכיר של שבת. מנחה - של שבת. יעלה ויבוא. קוראים לשלושה בפרשת וזאת הברכה. אין אומרים צדקתך. ערבית - כמו בכל מוצ"ש, בעמידה מוסיף "אתה חוננתנו", "יעלה ויבוא". אומרים "שובה", "ויהי נועם" ו"אתה קדוש". הבדלה של מוצ"ש.

ו' דחיה מ', הושענא רבא, יום שני, כ"א בתשרי. נהגו להיות ערים בליל הושענא רבא ולקרות בסדר תיקון הושענא רבא (ספר דברים, מדרש, אדרא זוטא כל התהילים עם ז' כורתי ברית). חצי שעה לפני חצות קוראים ק"ש. אחר חצות אומרים ברכות השחר בלי ברכות התורה. מי שלא ישן בלילה יטול ידיו אחר עלות השחר בלא ברכה, ויברך ברכות השחר וברכות התורה. זמן חצות הוא 24:25. זמן עלות השחר הוא 5:27. **שחרית** - יזהר להתפלל בכוונה ובהתלהבות לכבוד קדושת היום. תפילת חוה"מ. אחרי העמידה נטילת לולב, הלל גמור והנענועים כנהוג. סדר הושענות במלואם, ומקיפים 7 הקפות את התיבה שבה הס"ת, קדיש תתקבל. יש מוסיפים תיענו ותעטרנו, וקוראים לארבעה אנשים בפרשת פנחס "וביום השביעי", חצי קדיש, מוסף, אחרי מוסף "הבטת ערבה", כמנהג הנביאים. אוגדים 5 בדי ערבה, אוזנים ואומרים: "לשם יחוד קודשא בריך הוא... הנה אנחנו באים לקיים מצות ערבה מנהג נביאים הראשונים". מכים על הקרקע 5 פעמים כנגד מנצפ"ך ואומרים "חביט חביט ולא בריך". יש שנהגו, לפי הקבלה, לחבוט ערבה לפני תפילת מוסף. בסיום התפילה נהגו לומר "נשמת כל חי" עד "אתה אל" ואומר: "אנחנו מקבלים עלינו בלי נדר כי לשנה הבאה בעת ובעונה הזאת נאמר נשמת כל חי". יש לקרוא פרשת "וזאת הברכה" שנים מקרא ואחד תרגום. לפנות ערב מפנים את הכלים מהסוכה ונפרד מהסוכה ואומרים: "יהי רצון... שבזכות קיום מצוות סוכה זאת שקיימנו נחיה ונזכה לשנה הבאה לישיב בסוכת עורו של לוייתן...". **בחול"ל** - קריאת התורה כדלעיל "ביום השישי" "וביום השביעי". הסוכה ונויה אסורים בהנאה עד מוצאי ש"ת. אין מפנים את הסוכה עד מוצאי שמחת תורה.

שמיני עצרת ושמחת תורה, יום שלישי, כ"ב בתשרי. הדלקת הנר בבית כנהוג בערב שבת. המדליקה מברכת "להדליק נר של יו"ט", יש הנוהגות לברך גם "שהחיינו". יש להדליק נר נשמה ממנו ידליקו לבישול ביו"ט. **בחול"ל** - יש להכין פמוטים נוספים ליו"ט שני - שמחת תורה, יש להדליק נר נשמה, ממנו ידליקו בליל יו"ט שני, ולהכין נר נשמה נוסף שיודלק ביום השני, ממנו ידליקו אש לבישול.

ערבית - מתחילים במזמור "למנצח על השמינית" (תהילים יב), ח"ק, לפני תפילת לחש אומרים "אלה מועדי ה' ", ח"ק, עמידה של יו"ט, ואומרים בתפילה "את יום שמיני חג העצרת הזה". לאחר העמידה קדיש תתקבל, שיר המעלות לדוד שמחתי, קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח, יגדל. פותחים את ההיכל ומוציאים את כל ספרי התורה, ויש שמוציאים רק שלשה ספרים, ושמחים בשמחת התורה. נוהגים להניח ספר תורה על התיבה, מעמידים לידו זקן או אחד מחשובי העם, ומקיפים התיבה שבה ספר התורה 7 פעמים. פזמונים ופיוטים כנהוג. בין ההקפות נוהגים לומר פסוקים: ימין ה' רוממה, שמע ישראל, ה' מלך, אנא ה' הושיעא נא, אנא ה' הצליחה נא, ויהי רצון וכו'. כל הקפה כנגד אחד משבעת כורתי ברית, ובהקפה שביעית מסיימים "רבש"ע הרי אנחנו באים...", "קול מבשר (3 או 7 פעמים).

בחול"ל - יום זה הוא שמיני עצרת בלבד. התפילה כביו"ט ואומר "יום שמיני עצרת". אין מוציאים ספר תורה בלילה. בבית - קידוש של יו"ט ומברך שהחיינו.

בחול"ל - אוכלים בסוכה, אך אין מברכים "לישב בסוכה", מברכים "שהחיינו".

שחרית - תפילת יו"ט. אחרי "יושב בסתר" מוסיף את מזמורי החג. בעמידה אומרים "שמיני חג העצרת הזה". הלל גמור וקדיש תתקבל. פותחים ההיכל, ואומרים י"ג מידות, ויהי רצון, מי שברך לחיילי צה"ל ולמדינה. בריך שמה. מוציאים 3 ספרי תורה, בראשון קוראים 5 עולים בפרשת "וזאת הברכה" עד "מעונה", ונוהגים לחזור הקטע "ולאשר אמר" הרבה פעמים, כדי שכל הציבור או רובו יעלה לתורה. כל הילדים היודעים לברך עולים לתורה, אף על פי שלא הגיעו לבר מצווה. אחרונים עולים כל התינוקות, ואלה שאינם יודעים לברך, פורשים עליהם טלית, ואחד מברך ברכות התורה ומוציא את כולם. מברכים את הקטנים בפסוק "המלאך הגואל" וברכת כהנים. קוראים ל"חתן מעונה" עד "על במותימו תדרוך", אחר כך קוראים ל"חתן תורה", החוזר וקורא כל הפרשה מ"וזאת הברכה" עד סופה, מברך ברכה אחרונה, אינו אומר קדיש, ומיד מעלים "חתן בראשית" המברך ברכה ראשונה, והגבאי אומר: "בסימנא טבא" וקוראים מ"בראשית" עד "אשר ברא אלוקים לעשות". ח"ק. יש נוהגים שחתן תורה וחתן בראשית אומרים ח"ק יחד. אחר כך "הדרן עלך" וכו', מי שברך לחתנים, וקורא המפטיר בספר שלישי: "וביום השמיני" (פרשת פנחס כט, לה) עד הסוף. ח"ק. מפטירים ביהושע א': "ויהי אחרי", ואומר מי שברך לקהל, אשרי. תיקון הגשם: שפעת רביבים יוריד מזבוליו, לשוני כוננת, אל חי יפתח אוצרות שמים... מחזירים ספרי תורה להיכל. קדיש לעילא, יש נוהגים לומר תיקון הגשם אחר ההפטרות. מי שבירך, אשרי וכו'. (לפי מנהגי בית אל עושים הקפות ש"ת לפני החזרת ס"ת).

בחול"ל - עולים 5 אנשים בלבד לתורה. ספרדים קוראים מ"כל הבכור", דברים טו, יט ועד "אשר נתן לך", טז, יז, לפי או"ח תרסח, וכן פסק הרב אליהו, מלבד כאשר חל בשבת, שמתחילים קורין מ"עשר תעשר" (דברים י"ד, כ"ב) עד "אשר נתן לך" (ט"ז, י"ז). אשכנזים נוהגים לפי המשנה ברורה שם, ומתחילים בשמיני עצרת מ"עשר תעשר" (תרס"ח מ"ב י"ב). מפטירים בפנחס "ביום השמיני". ההפטרות "ויהי ככלות" (מלכים א', ה').

מוסף של יו"ט. מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" (עד מוסף יום א' דפסח). שכה ואמר "מוריד הטל" ולא "משיב הרוח", אם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה" של ברכת מחיה המתים, ולא אמר "ה'", חוזר ל"אתה גיבור". נזכר לאחר שאמר "ה'" אינו חוזר. נוהגים לערוך הקפות ש"ת אחר התפילה.

מנחה - למנצח וכו', אשרי ובא לציון, תפילת יו"ט, משיב הרוח. אחרי החזרה, קדיש תתקבל, "שיר המעלות לדוד שמחתי", קדיש יהא שלמא, עלינו לשבח, אחרי מנחה יש נוהגים לערוך הקפות שמחת תורה.

מוצאי יו"ט - בעמידה אומרים משיב הרוח, אתה חוננתנו, ממשיך לומר ברכנו עד ז' במרחשון. הבדלה של מוצאי יו"ט. נהגו לעשות הקפות שניות ברוב עם במוצאי החג.

זמני הדלקת נרות ביום שישי, י"ח בתשרי (10.10.2025)

הדלקת נרות			הדלקת נרות			צאת השבת בישראל		הדלקת נרות	
19:12	מדריד	19:03	מלבורן	18:03	ניו יורק	18:48	ירושלים	17:37	ירושלים
19:32	מרבייה	17:48	יוהנסבורג	18:06	לוס אנג'לס	18:50	תל אביב	17:53	תל אביב
18:14	טורונטו	18:35	בואנוס איירס	18:42	פריס	18:50	באר שבע	17:55	באר שבע
17:21	ורשה	17:55	מוסקבה	17:49	לונדון	18:49	חיפה	17:45	חיפה
18:39	בלמונטה	18:06	רומא	18:26	אמסטרדם	18:50	אילת	17:45	אילת
18:47	ליסבון								

זמני הדלקת נרות בערב שמיני עצרת ושמחת תורה, כ"א תשרי (13.10.2025)

הדלקת נרות			הדלקת נרות			צאת השבת בישראל		הדלקת נרות	
19:07	מדריד	19:06	מלבורן	17:58	ניו יורק	18:45	ירושלים	17:33	ירושלים
19:28	מרבייה	17:49	יוהנסבורג	18:02	לוס אנג'לס	18:47	תל אביב	17:50	תל אביב
18:09	טורונטו	18:37	בואנוס איירס	18:36	פריס	18:47	באר שבע	17:52	באר שבע
17:15	ורשה	17:48	מוסקבה	17:42	לונדון	18:45	חיפה	17:42	חיפה
18:34	בלמונטה	18:01	רומא	18:20	אמסטרדם	18:47	אילת	17:42	אילת
18:43	ליסבון								

זמני הדלקת נרות ביום שישי, כ"ה בתשרי (17.10.2025)

הדלקת נרות			הדלקת נרות			צאת השבת בישראל		הדלקת נרות	
19:01	מדריד	19:10	מלבורן	17:52	ניו יורק	18:40	ירושלים	17:29	ירושלים
19:22	מרבייה	17:51	יוהנסבורג	17:57	לוס אנג'לס	18:42	תל אביב	17:45	תל אביב
18:03	טורונטו	18:40	בואנוס איירס	18:28	פריס	18:42	באר שבע	17:47	באר שבע
17:06	ורשה	17:37	מוסקבה	17:34	לונדון	18:41	חיפה	17:37	חיפה
18:28	בלמונטה	17:55	רומא	18:11	אמסטרדם	18:43	אילת	17:37	אילת
18:37	ליסבון								